

פ ר ו ט ו ק ו ל
ישיבה ל"ח/חש"ל של הממשלה
ב' באדר א' תש"ל - 8.2.70
(אחר הצהרים)

נכחו השרים: ג. מאיר - יו"ר, א. אבן, י. אלון (עד אמצע סעיף 341), י. אלמוגי (עד אמצע סעיף 341), י. בורג, י. ברזילי, ח. גבתי, י. גלילי, א.ל.דולצין, מ. דיין, ש. הלל, ע. ויצמן, ז. ורהפטיג, ח. לנדאו, י. ספיר, פ. ספיר, ש. פרס, מ. קול, א. רימלט, ו. שם טוב, ח. מ. שפירא, י. ש. שפירא, ז. שרף.

נעדר השר: מ. בגין (בחו"ל)

- מ. ארנון - מזכיר הממשלה
- ר/א ח. בר לב - ראש המטה הכללי של צה"ל
- סא"ל א. בראון - לשכת שר הבטחון
- י. הרצוג - המנהל הכללי, משרד ראש הממשלה
- צ. זמיר - המוסד
- אלוף א. יריב - ראש אמ"ן
- תא"ל י. ליאור - מזכיר צבאי לראש הממשלה
- סא"ל א. פורן - לשכת ראש המטה הכללי של צה"ל
- תא"ל י. רביב - לשכת שר הבטחון
- ג. רפאל - המנהל הכללי, משרד החוץ

רשם - ר. מרון

סדר היום: 340. הסברת הצעת התקציב
341. סקירות
342. העתירה בבית הדין הגבוה לצדק בקשר להגשת הצעת תיקון לחוק השבות, תש"ל - 1970

מדינת ישראל
אשר מס' 19
צנזור לעיתונות

משרד המשפטים
61, אבן ג'ון
אלמגור, אלמגור

340. הסברת הצעת התקציב

ראש הממשלה ג. מאיר:

אני פותחת את הישיבה.
בראשית הישיבה, יש לי בקשה לשרים אשר אינה קשורה לדיון המתקיים כאן היום. בסוף השבוע הבא מסדר מינהל ההסברה בימות להסברה בענייני התקציב. כל מי שיש לו "תענוג" לקרוא את העתונות בארץ בימים אלה, יסכים שדבר זה נחוץ. התקציב הוא תקציבה של הממשלה. זהו תקציב המוגש לכנסת על ידי הממשלה, ועליה להסביר את דברים לעם.

בקשתי היא, שכל אחד מהשרים אשר יפנו אליו, יקבל את התביעה ויפיע באחת הבמות ויסביר מדוע צריכים לתת 25% העלאה לא רק למספר אנשים כי אם לכולם.

אנו עוברים לסדר היום. שר החוץ.

341. סקירות

שר החוץ א. אבן:

הנושא המרכזי הוא חילופי האיגרות בין קוסיגין לבין ארצות הברית.

לרקע, אני רוצה לציין כי חלפה שנה מאז הודיע נאצר על ביטול הפסקת האש ועל פתיחת מלחמת ההתשה. ומאז ספטמבר הוא היה מוכרח להגיע לידי מסקנה כי הוא יותר מותש מאשר מתיש. עוד לא עברה שנה, אלא רק 8 חודשים. הוא מוכרח היה להגיע לידי מסקנה שהוא יותר מותש מאשר מתיש ואין ספק שהפשיטות וההפצצות שלנו בשבועות האחרונים קרבו גורמים רבים במצרים להכרה הזאת, כי כמה מפעולותינו היו כאלה שאי אפשר היה להסתיר אותן או להכחיש את קיומן. והוא הדין במיוחד לגבי הפשיטה באי ג'דואן ולגבי הפצצות באיזורים סמוכים לבירה.

מסתבר כי בהעדר יכולתו למצוא תשובה לבעיה הזאת הוא מהדק את קשריו ומגעיו עם ברית המועצות, בין שהיה בברית המועצות ובין שלא, אין לי כל ספק כי המגעים בינו לבין מוסקבה התהדקו ונעשו יותר תכופים ודחופים, והתוצאה מהלחץ המצרי הזה על ברית המועצות היא שיגור האיגרת על ידי קוסיגין לניכסון, ב-31 בינואר, עליה משיב ניכסון ב-4 בפברואר. אין לפנינו הנוסח המדויק של האיגרות, אך ידועה לנו תמצית ומה מניסוחיה המרכזיים.

תמציתו של חשד של קוסיגין לניכסון: ישראל מתעלמת מהחלטות מועצת הבטחון, נוקטת מבצעים צבאיים נגד מדינות ערב, כולל הפצצות של שטחים מאוכלסים של מצרים. ישראל מפציעה לא רק מטרות צבאיות כי אם גם אזרחיות. אלה הן פעולות תוקפניות שמטרתן להכריח את הערבים לקבל את תביעות ישראל. בינתיים הערבים ממלאים את החלטות מועצת הבטחון. עד כה לא חזרו בהם. שנית, בתנאים אלה, מנהיגי ישראל בטוחים בתמיכתה של ארצות הברית ומניחים שהמעצמות לא יגיעו להסכם בשיחות הארבע. ברית המועצות לומדת כעת את האימפליקציות באיזו מידה פעולות ישראל זוכות לתמיכה מטעם מעצמות מסוימות. היא מפנה את תשומת לב הנשיא לתוצאות החמורות שיכולות להיות לפעילות הישראלית לא רק במזרח התיכון אלא בעולם כולו. ברית המועצות יוצאת מהנחה ששלוש יציב במזרח התיכון ניתן להשגה. היא משפיעה על ידידיה בהתאם. אם ארצות הברית תנקוט צעדים מעשיים בתמיכה להצהרות שלה, המצב הנוכחי של המשך הכיבוש בו קיימים מאות אלפי פליטים ואנשים נהרגים יום יום, לא היה קיים. המשך מדיניות ישראל יכול להביא להמשך המצב הקיים ולהעמקת הסכסוך, כי הערבים אף פעם לא יסכימו להיסוג משטחיהם. האינטרס העולמי דורש להזהיר את ישראל מפני הרפתקנות ולנקוט בצעדים תקיפים שירפו את המתוחות. ברית המועצות מאמינה כי זה תואם גם את האינטרס הלאומי של ארצות הברית. וכאן אני מצטט כאילו את סעיף האיום שבאיגרת:

מדינת ישראל
אוסר מס' 19
צנזור לעיתונות

WE WOULD LIKE TO TELL YOU IN ALL FRANKNESS THAT IF ISRAEL CONTINUES THE BOMBING AND ADVENTUROUS POLICIES, THE SOVIET UNION WILL BE FORCED TO SEE THAT THE ARAB STATES HAVE MEANS AT THEIR DISPOSAL, WITH THE HELP OF WHICH A DESERVED REBUFF COULD BE GIVEN TO THE ARROGANT AGGRESSOR."

"אם ישראל תמשיך את ההפצצה ואת המדיניות ההרפתקנית, ברית המועצות תאלץ להבטיח שלארצות ערב יהיו האמצעים, אשר בהסתמך עליהם, יוכלו להשיב לישראל כגמולה, ישראל התוקפן היהיר".

האגרת ממשיכה ואומרת:

הארבע חייבות להכריח את ישראל לנטוש את הפרובוקציות ולפעול כדי שאפשר יהיה להשיג שלום. בנוסף לכך, הם חושבים שצריך להשתמש במנגנון השתים והארבע לשם השגת נסיגה מכל השטחים הערביים ולהגיע להסדר שלום. הנסיגה מכל השטחים היא המפתח לשלום. אם בעיה זאת תמצא את פתרונה, לא יהיו קשיים מיוחדים לפתרון בעיות אחרות.

קוסיגין מבקש את הנשיא להעריך את המצב לאור האחריות המיוחדת לשלום שיש לשתי המעצמות.

על כך באה תשובת ניכסון, כעבור 3-4 ימים. הוא מציין שקרא את האיגרת של קוסיגין. ארצות הברית תמשיך לקדם שלום יציב בין הצדדים, בהתאם להחלטת מועצת הבטחון ולעודד שמירה קפדנית על ידי כל הצדדים ולא רק על ידי צד אחד של החלטות האו"ם על הפסקת האש.

הנשיא אינו מקבל את הדעות המובעות על ידי ברית המועצות כהסבר למצב במזרח התיכון. ארצות הברית השתמשה בהשפעתה על שני הצדדים ועודדה אותם לקיים את הפסקת האש. אין יסוד לאימפליקציה שארצות הברית עודדה הפרות של הפסקת האש. הנסיון להטיל האחריות על צד אחד איננו מבוסס על עובדות. היו הפרות חוזרות של הפסקת האש משני הצדדים ומילוי קפדני של החלטות אלה בכל החזיתות, אשר צריך לכלול גם מניעת התקפות פדאיות נגד ישראל, יעזרו ליצירת אווירה שתקדם את השלום. ארצות הברית דיברה עם מצרים וישראל על הפסקת האש לפני שקיבלה מכתבו של קוסיגין, ואמריקה תמשיך במאמציה אלה. ניכסון מוסיף ואומר: כזכור הכריזה מצרים ויזמה בתחילת 1969 מדיניות של אי-כיבוד הפסקת האש. אם מצרים תודיע שהיא מוכנה לכבד עכשיו את הפסקת האש, זה יעזור להפיג המתחושות ולהגיע להסדר פוליטי, להסדר מדיני. לא ידוע לי על נסיון סובייטי לעזור להשגת הפסקת האש.

ניכסון מתייחס לפיסקה באיגרת קוסיגין אשר ממנה

משתמע איום, ואומר:

WE HAVE ALWAYS OPPOSED STEPS WHICH COULD DRAW THE MAJOR POWERS MORE DEEPLY INTO THE MIDDLE EAST CONFLICT."

"אנו תמיד התנגדנו לכל דבר העלול לדחוף את המעצמות הגדולות יותר עמוק לתוך הסכסוך במזרח התיכון."

וכאן ניכסון עובר לדון על העתיד ואומר: א. ארצות הברית תומכת בחידוש הפסקת האש. ב. ארצות הברית בעד הבנה על הגבלת משלוחי נשק לאיזור והנשיא מזכיר את כל ההזדמנויות אשר בהן העלתה אמריקה את ההצעה הזאת, והוא חוזר ואומר: אבל ברית המועצות תמיד דחתה את ההצעות שלנו בדחיות חוזרות ונשנות.

אחר כך הוא מביע את עמדת ארצות הברית על מירון החימוש וכאן הוא נוקט מילולית את לשון השדר אשר הוא שלח לוועידת הנשיאים:

מדינת ישראל
אושר מס' 19
צנזור לעיתונות

"WHILE PREFERRING RESTRAINT WE ARE WATCHING CAREFULLY THE RELATIVE BALANCE STATES ." IN THE MIDDLE EAST AND WILL NOT HESITATE TO PROVIDE ARMS TO FRIENDLY AS THE NEED ARISES

הוא מוסיף ואומר, שארצות הברית נשארת קשורה למושג של הסכם שלום בין הצדדים, על כל היסודות של ההסדר. ובאשר לדברי קוסיגין על נסיגה, אומר ניכסון:

"THERE CAN BE NO WITHDRAWAL UNLESS THERE IS FULL AGREEMENT BETWEEN THE PARTIES ON ALL ELEMENTS OF A SETTLEMENT."

"לא יכולה להיות שום נסיגה אלא אם כן יהיה הסכם מלא בין הצדדים על כל היסודות של ההסדר." וכאן הוא מזכיר שלארצות הברית יש הצעות מאוקטובר ודצמבר והוא סבור שהללו יכולות להיות הנחיות ליארינג, על מנת שהוא יפתח את מהלך המשא ומתן, שהוא בלתי נמנע.

ניכסון מביע אכזבה מהתגובה הנוקשה של ברית המועצות ומקווה שברית המועצות תנקוט תגובה יותר קונסטרוקטיבית. הוא מסיים ואומר, שהוא רושם לפניו שברית המועצות עדיין מעוניינת בשלום במזרח התיכון, אך שלום אינו יכול לבוא אם כל צד מחפש יתרונות חד-צדדיים. ארצות הברית נכונה להמשיך במאמציה להשגת שלום יציב ברוח של רצון טוב.

כמה הערות על ההערכה האמריקאית של משקל האיגרת של ניכסון. התגובה המיידית של ארצות הברית לאיגרת היתה תגובה של קור-דוה, סירוב להבהל, עצה לגורמים אחרים לא לגלות שום כהלה. כאשר פורסמו בפרס גירסאות מבהילות כאילו ברית המועצות מאיימת בהתערבות מזויינת, באו הכחשות בלונדון ובוושינגטון - ואפילו, אם אינני טועה, מפי שגרירות ברית המועצות בווינגטון. את התגובה האמריקאית הראשונה, אשר יש בה הערכה לאופי האיגרת משמיע סיסקו באזני השגריר רבין, ב-2 בפברואר. הוא אומר שניכסון עומד להשיב תשובה שמגמתה להעמיד דברים לאשורם ביחס לצד האשם באי-קיום הפסקת האש. שנית, להבהיר כי ארצות הברית מתנגדת להתערבות רוסית. לנו המשפט הזה, שארצות הברית התנגדה להתערבות של המעצמות הגדולות, איננו נשמע תקיף ביותר. אבל סיסקו רוצה לומר שבמילון שלהם זאת הכרזה בעלת משמעות ולהבהיר - כך מגדיר סיסקו את מגמת התשובה של ניכסון - שארצות הברית לא תהיה מושפעת בהחלטותיה לספק נשק לישראל אלא אם יהיה הסכם על הגבלת משלוחי הנשק. האמריקאים מוסיפים כי הם יתאמו עם אנגליה את התשובה הבריטית אשר תהיה דומה בתמציתה לזו של ארצות הברית, אך אין לארצות הברית שום ידיעה כיצד תגיב צרפת.

אולם חשוב יותר לדעת כיצד ארצות הברית רואה את האיגרת של קוסיגין. האמריקאים אומרים לנו שהצעד הסובייטי הוא תוצאה של הלחץ הצבאי של ישראל, מצד אחד, והלחץ הפוליטי שבעצם הצעות ארצות הברית מאוקטובר ודצמבר, מצד שני. הסובייטים - לפי סיסקו וסונדרס - נמצאים בלחץ, אולם אין האמריקאים מעריכים כי הם מתכוונים או מסוגלים לעשות דבר מעבר לשיגור שדר מסוג זה. הדברים מרמזים על כוונה של ברית המועצות לספק נשק חדיש למצרים אם ישראל תמשיך בפעילותה הצבאית. כן יתכן שמגמת ברית המועצות היא למנוע אספקת מטוסים נוספים לישראל.

איש השולחן הישראלי במחלקת המדינה, מוסיף שלפי התרשמותה של מחלקת המדינה, ולמרות נסיון לשוות לשר צליל מאיים, אמריקה סבורה שאין הוא לגמרי כזה, אלא להיפך, הדברים די מינוריים.

סיסקו אומר כי לפי הערכתם זה כל מה שהסובייטים יכולים לעשות במצב הנתון ולכן לא היה בשיגור שדר זה משום הפתעה. היו חייבים לעשות משהו וזה כל מה שיש בידם לעשות. לאמריקאים אין סימוכין לכך שנאצר היה במוסקבה ואין אינדיקציה ממשית לגבי משלוח נשק חדש, אבל הוא אומר את זה לרגל שמועות בעתונות על רכבת אווירית, כביכול.

מדינת ישראל
אשר מ' 19
צנזור לעיתונות

הוא חוזר ומספר פעמים מספר שהשדר האמריקאי מכוון להיות ברור ותקיף וכי לסובייטים לא יהיה ספק באשר לתשובת ארצות הברית. הוא חוזר ואומר ברוח חיובית, שהצעד הסובייטי הוא תוצאה של לחץ צבאי המופעל על נאצר ושל חוסר האונים הגובר שלו. אמריקה תבהיר בפריס ובלונדון שאין היא מתכוונת להיות נדחפת, סטמפיט, ובמידה ויש בדעתם לסייע לכינון הפסקת האש - יתקבל מאמץ כזה בברכה. הוא מדגיש שהדגש במאמצים האמריקאים עכשיו הוא בחידוש הסכם הפסקת האש. בכל השיחות מנסים בעלי דברים אמריקאים לומר שהם אינם מתרגשים מהשדר ואין להתרשם יתר על המידה מן הדברים, אולם הם סבורים שמצרים היא הצד הדוחף וברית המועצות היא המודאגת מהמצב הנוכחי.

אני רוצה לציין כמה נקודות מרכזיות לשם הערכת שני המסמכים האלה. קודם כל, באיגרת של קוסיגין ההדגשה היא כל הזמן על הפצצת שטחים מאוכלסים. ישראל מפציעה לא רק מטרות צבאיות, כי אם גם אזרחיות. אינני סבור שיש כאן כאילו היתר מברית המועצות להפצצת מטרות צבאיות על ידי ישראל, אולם בכל זאת קיימת ההדגשה המיוחדת הזאת.

שנית, הוא מתגרה בניכסון לאשר או להכחיש שהוא תומך בפעולה הישראלית. שלישית, הוא רוצה לומר שאין שום התפשרות מדינית מצד ברית המועצות. נסיגה מכל השטחים. שמא סבורה ארצות הברית שברית המועצות מקבלת הצעות פשרה כל שהן - בא קוסיגין, ובוודאי בהשראת נאצר, ומגיש את התביעה המכסימליסטית. לאמור, שהוא איננו מקבל יוצאים מן הכלל - עזה, שארם אל-שייח', רמת הגולן וכו'.

ורביעית, סעיף האיום נוגע למה שהערכים יעשו בעזרת אמצעים שיסופקו על ידי ברית המועצות ולא במה שתעשה ברית המועצות עצמה.

כאן אני רוצה לומר, שבשלב זה, זה לא מה שידוע לנו כ"איום בולגנין", כי עלינו לזכור מה היה "איום בולגנין". ואני מצטט זאת לשם ריענון הזכרון: "ממשלת ישראל משחקת בצורה נפשעת וחסרת אחריות בגורל העולם ובגורל עמה היא; היא מעמידה בסימן שאלה את עצם קיום ישראל בתור מדינה; ממשלת ברית המועצות נוקטת ברגע זה אמצעים על מנת להפסיק את התוקפנות ולרסן את התוקפנים." כלומר, יש הבדל, כפי שבכלל יש הבדל בסגנון וברטוריקה של המשטר הסובייטי הנוכחי לעומת קודמיו. האיום בענין פורט סעיד היה מוגבל למקרה אחד - אם הספינות הסובייטיות תהיינה מותקפות - שם יש איום מפורש - יווצר מצב חמור שברית המועצות תצטרך להסיק מסקנה חמורה.

לאחר שמניתי את המגבלות של האיגרת הסובייטית, ובמיוחד לאור השמועות אשר היו רווחות בפריס, אני רוצה לייצג לעצמנו, לכולנו, שלא נראה את זה כמסמך עליז ביותר.

שר הבטחון מ. דיין:

מדוע אתה קורא לדברים האלה "מגבלות"?

שר החוץ א. אבן:

אני אומר מה שאין שם לעומת מה שיכול היה להיות

שם. הגבלת האיום.

כלומר, הבעיה היא זאת: אין שום הכרח או ערובה שזוהי המילה האחרונה. בשלב זה מנסה ברית המועצות לרסן אותנו ולהפריע להתעצמותנו על ידי לחץ הרתעתי על ארצות הברית. מה תהיה עמדתה אם לא תצליח, אם יימשכו הפעולות אשר היא מתריעה נגדן - אין לנו תשובה. אם היא תשלים בכל הנסיבות, האם היה תפקיר את נאצר או שמא היא תמשיך בהסלמה באיומים או בלחצים של הפחדה.

מדינת ישראל
אוסר מס' 19
צנזור לעיתונות

ועתה מילה אחת על איגרת ניכסון. זוהי תשובה של מעצמה בוטחת בעצמה וזקופת קומה המסרבת להבהל. היא דוחה את הגירסה של ברית המועצות. היא מטילה במפורש על מצרים את האחריות לאי-קיום הפסקת האש. היא אומרת - על מנת להחמיר - כי אם מצרים מעוניינת בחידוש הפסקת האש, הרי הפסקת האש כוללת גם מניעת התקפות של פדאייין וישנה אזהרה לברית המועצות לא להסתכן. כמו כן החזרה - אם כי הניסוח ידוע זה שנתיים וחצי, בכל זאת חוזרים עליו כאן - על כך שלא יכולה להיות שום נסיגה בלי הסכם מלא בין הצדדים על כל יסודות ההסדר. כאן ישנם בוודאי יסודות חיוביים ביותר. מצד שני, זה פותח שני אשנבים לקוסיגין. ראשית, הוא מזכיר את עמדת ארצות הברית לטובת הגבלת משלוחי נשק והוא מדבר על ההצעות הפוליטיות של ארצות הברית. הוא אומר: אתם אומרים שהמצב מכאיב - אם כן, יש לנו תרופה. קבלו את תרופת הקסם של רוג'רס, תרופה המרגיעה את כל מכאובי הגוף והנפש, והוא כאילו מזמין את ברית המועצות להתייחס לאותן החלטות.

כאמור, לא ידוע לנו על התשובה הבריטית, אם כי אין ספק שהיא פחות תקיפה. כל מה שידוע לנו על תשובת צרפת היא העובדה הפיקנטית שצרפת מתכחשת לחלוטין מסוגיית החימוש, לרגל מה שהיא עושה בלוב ובמקומות אחרים, והיא מבליטה את הצורך לחפש פתרון באמצעות הארבע.

על מנת להבין את האווירה שארצות הברית יוצרת מסביב לחילופי איגרות אלה, עלי להתייחס לסוגיית ה"ניו-יורק טיימס".

ב"ניו-יורק טיימס" היה פרסום אשר ללא שום ספק היה פרסום מודרך, לאמור, פרסם איש ה"ניו-יורק טיימס" מטעם חוגים רשמיים - ואנו יודעים שהוא דיבר עם חוגים רשמיים מאוד - שלמעשה כבר נפלה הכרעה חיובית לגבי תביעות ישראל לאספקת נשק. הוא גם מונה את הסוגים והמספרים. לפי הערכתו - 25 פנטומים ו-80 סקיהוקים.

ראש הממשלה ג. מאיר:

מיום שישי עד היום הורידו 5 סקיהוקים. ביום ששי דברו על 85 סקיהוקים.

שר החוץ א. אבן:

ישנה הכחשה אבל הכחשה חלשה, הכחשה המדגישה את הצד הפורמלי, שזה לא נכון לומר שכבר נפלה הכרעה. ההכחשה אין בה משום שלילה לתוכן העניינים. עד כאן העובדות שבידינו על חילופי האגרות הללו.

אמרתי: אשר לגבי המהלך הבא של ברית המועצות - אני חושב שעלינו להתעניין באפשרויות הללו, כי ברור שמאז קבלת איגרת ניכסון, כלומר, מה-5 בפברואר ועד היום, כבר ברור לברית המועצות שמהלך הסברתי זה נכשל. לאמור, הפעולות שלנו לא הופסקו והתשובה האמריקאית אינה מגלה סימני הרתעות. ואילו עמדת ארצות הברית הרבה יותר מסובכת פלוס הרבה גילויי השלמה, הרבה גילויים של עידוד מרומז, אולם מעולם לא קיבלה על עצמה ארצות הברית אחריות לפעילות שלנו. לאמור, היא נמנעת מליצור מצב שבו נוכל פעם לומר שהיא תומכת בפעולותינו. וגם למידת השלמתה היו כמה מגבלות. אני מזכיר את ההזעקה בענין פורט-סעיד. כמו כן היתה פניה אלינו, אחרי הפצצה שלנו, אשר כתוצאה ממנה נפלו פצצות במהאדי, אחד מפרברי קהיר.

השגריר ברבור מוסר לנו, על פי הוראה, כי באחת הפעולות האחרונות של חיל האוויר הפצצנו את רובע מהדי, המהווה פרבר של קהיר, בו שוכן בין השאר בית ספר אמריקאי עם מאות ילדים אמריקאים וילדים אחרים. הפעם נשברו חלונות בבית הספר אך ממשלת ארצות הברית מודאגת מן ההפצצה, אם כי היא יודעת שלא כיוונו דווקא לאותה המטרה.

שר התחבורה ע. ויצמן:

איזו אזעקה אמריקאית היתה בענין פורט-סעיד?

שר החוץ א. אבן:

בשעתו האמריקאים יעצו לנו להתרחק משם.

מדינת ישראל
אושר מס' 19
צנזור לעיתונות

הרמטכ"ל ח. בר לב:

האם נאמר שפצצות נפלו ברובע מהדי?

שר החוץ א. אבן:

הם אומרים שכתוצאה מההפצצות...

הרמטכ"ל ח. בר לב:

הן לא נפלו ברובע מהדי. הן נפלו במחנה צבאי

בקרבת מקום.

שר החוץ א. אבן:

השגריר ברבור אומר שבאחת מפעולות חיל האוויר האחרונות הפצצנו את רובע מהדי - זה מה שהוא אומר, אני לא אומר שזה נכון או איננו נכון - המהווה רזידנשל של קהיר וכו', וכל מיני בקשות יש לו. ולאחר מכן הוא מוסיף: [חסר במקור הציטוט של מה שברבור הוסיף].

כלומר, ההדגשה היא לא שהם מתנגדים להפצצות, אלא שישנם כמה עצבים רגישים והם מיעצים לנו שנביאם בחשבון.

הוא הדין לגבי שיחה שקיים איש הבית הלבן, סונדרס, עם נציגנו. הוא שואל האם חשבנו על שני דברים: מה יכול להיות המהלך הכולל של התגובה הסובייטית? והאם הבאנו בחשבון את ההשפעה על דעת הקהל האמריקאית אם יפגעו אזרחים אמריקאים. ושוב, בלי שום מאמץ לשלול את עצם המגמה או המדיניות של הלחץ, הוא מציב שני רמזורים, שני אורות צהובים. אף על פי כן, כאמור, כאשר הם אומרים שברית המועצות מגיבה על הלחץ הצבאי הישראלי, הדברים נאמרים בדרך כלל בחיוב. אפשר לראות, אני חושב, בהגדרות האמריקאיות השלמה חיובית עם פעולותינו. לומר שיש שם עידוד להגברת הפעולות - לא הייתי אומר - אבל יש בהחלט תמיכה בלחץ מבוקר בתקווה כפולה. התקווה האחת - שזה יביא אולי את מצרים לידי כיבוד או לידי חזרה להפסקת האש. ותקווה שנייה, אשר באה לידי ביטוי בכמה שיחות: אולי נאצר ירוכך עד כדי כך שיבוא לאיזה שהוא שולחן ועל השולחן הוא ימצא מטעמים - כאשר יהיה רעב, הוא ימצא את הדייסה הזאת של רוג'רס.

התגובה בעולם גם היא מעניינת. יש מעקב די מפורט על העתונות העולמית, בעיקר באירופה, עד הזמן האחרון. הפזמון הכולל הוא שנאצר חלש, מדוכא, תקוותיו של נאצר ממלחמת ההתשה נתכדו. ה"דיילי טלגרף" כותב, שהודות לישראל וארצות הברית, בלי שום עזרה מבריטניה וצרפת, מתפכחת ברית המועצות ומגיעה לידי הכרה במציאות. הוא הדין לאורך כל דעת הקהל. כאשר הדבר מבצר מאוד את עמדת ישראל, את מעמדה של ישראל. היא הודיעה על נכונותה להפסקת האש. כלומר, ההודעות של ראש הממשלה ושר הבטחון, אשר נמסרו לפני האיגרות הללו, מצוטטות בהרחבה תוך ציון העובדה שישראל מוכנה להפסקת האש ועל כן הכדור הזה הוא במגרשה של מצרים.

לי נדמה כי המצב עכשיו הוא כזה שמצרים וברית המועצות נדחקו לקרן זווית קשה מאוד, כאשר שתי ההצעות של ארצות הברית הן קשות מאוד להן. אני מניח שלא יקבלו אותן. לאמור, להסכים להפסקת אש - הדבר מחייב את נאצר לסגת נסיגה מפורשת מכל המדיניות והרטוריקה שלו זה תשעה חודשים, ולהסכים להגבלת החימוש. אמנם, אין עדיין תשובות רשמיות על כך, אבל התשובות של הרדיו המצרי הן שליליות ביותר. "סאות אל ערב" אומר: איך אפשר לקבל הצעה כזאת? היא תנציח את העליונות הנוכחית הזאת של ישראל. כלומר, יש כאן שתי תביעות: הפסקת אש והגבלה מוסכמת של החימוש, ויש להניח שברית המועצות ומצרים לא יוכלו בנקל להענות להן.

אני רוצה לסיים עם כמה הערות על מצבנו בתוך

המציאות הזאת.

אין ספק שלרגל הלחץ הצבאי שלנו והתבוסה המוחלטת

של נאצר, וכן לרגל ההופעה הזאת של ארצות הברית, יש חיזוק ניכר של מעמדנו. אולם, כאמור, יש להניח שאין זה סוף פסוק ונעמוד בפני הסלמה לפחות במאמצינו. הרתעה. ולדעתי, ישנם כמה צעדים המתבקשים:

מדינת ישראל
משרד המערכת
מס' 19
צנזור לעיתונות

א. לא להפסיק את ההפצות. דובר פעם על מעגלים. אני חושב שאם יש אפשרות להפחית את סכנת הפגיעה בריכוזים אזרחיים - הדבר הזה הוא לא בלתי נכון. כלומר, להמשיך בהפצות אבל תוך שימת לב לסייגים אלה, שלמעשה קבענו לעצמנו.

ב. נשאלת השאלה האם לא נוכל להפיק יתרון מוגבר מהעובדה שאנו דוגלים בחידוש הפסקת האש, אם כי אינני סבור שיש סיכוי כלשהו שמצרים תחזור לאותו משטר.

ההצעה שאני מציע לדיון בממשלה היא, האם אין אפשרות להפוך את ההודעות לאיזה מעשה דיפלומטי. לאמור, לשגר למצרים רשמית, בצינור כל שהוא, את הסכמתנו להפסקת האש בתוספת ההגדרה של ניכסון, שהפסקת האש כוללת כמובן מניעת פעולות פדאייין. קיימות שתי אפשרויות. אפשרות אחת קצת רחוקה - שמצרים תקבל אותה. אבל בכלל אנו לא מאשרים הודעות. אם אין נכונות שדבר זה יהיה - גם אם היא תדחה זאת, כפי שאני מניח, נהיה מחוזקים לקראת השלב הבא אשר בוודאי יהיה שלב של הסלמה באיומים. בכל זאת, המצב איננו פשוט כל כך וישנם חילופי דברים כאלה בין המעצמות על רקע של פעילות ישראל פעילה בה. אני חושב שלא נפסיד שום דבר ואולי נרוויח, מדינית, אם בדרך צינור כזה - בין אם זה יהיה בול או האמריקאים או משהו אחר - נכריח את נאצר להתייחס, כפי שהוא איננו חייב להתייחס, להודעות.

הדבר השלישי, אם הדיון הזה על בעיות מלחמה ושלוש במזרח התיכון יימשך, כפי שהוא נמשך, נוכל להסתמך על העובדה שמאז ספטמבר יש לישראל הצעה רשמית על חידוש הפסקת האש ועל כניסה למשא ומתן. הדברים נאמרו בעצרת ב-19 בספטמבר, ואלה הם הדברים: הריני מציע בשם ישראל, שכל ממשלה שקבלה את החלטת הפסקת האש ב-6 ביוני 1967, תתחייב עתה מחדש על דבקתה המפורשת בתנאיה. אולם, שמירת הפסקת האש מחייבת אמצעים מעשיים כדי לעשותה יעילה. לאמור, יוזמה דיפלומטית לגבי הפסקת האש. לא יוזמה, אלא הצהרה נוספת של נכונותנו למו"מ, לזימון הצדדים לשלום.

דבר נוסף, המצב מחייב אותנו להידוק המגע עם ארצות הברית, כאשר מעולם אולי לא היה דבר זה נחוץ, ועלינו להסביר לה - ואני מקווה שדבר זה מובן - שבלי לשלם לב לתבונה התכסיסית של מהלכיה בענין הגבלת החימוש, מבחינת ישראל, אני סבור שהסכם המעצמות על הגבלת החימוש נחוץ לנו כמו חור בראש ואולי עוד פחות מזה. כי דבר אחד ברור לי - מי יקיים ומי לא יקיים את ההגבלות הללו. ובמגע עם ארצות הברית יש להדגיש שתביעותינו נובעות ממצב אשר כבר נוצר ושלא תפתה לאשליה או לנוסחאות מעורפלות. אם ברית המועצות תופסת אותנו - היא תשיב תשובה שלילית מוחצת. אבל, לדעתי, מותר לנו להתעצבן קצת מה יהיה אם ברית המועצות תשיב תשובה מעורפלת ומתחמקת. שמא יימצאו בוודאי בלונדון ובוושינגטון אנשים אשר יאמרו שדבר זה איננו לגמרי מחוץ לכל חשבון. על כל פנים, שאנו נדע בלבנו שהדבר הזה כתכסיס - זה דבר אחד, אבל כמגמה - הדבר הזה איננו רצוי בכלל.

לשם שלמות הדיון, צריך לומר שארצות הברית פונה אלינו עכשיו בשתי פניות לגבי ירדן. ישנה פניה נוספת שעלינו להשיב לה לגבי אותה התעלה אשר היא חמדת לבה של ארצות הברית, תעלת הע'ור. הדבר המעניין הוא, שהירדנים עצמם אינם מגלים הרבה התעניינות באותה התעלה. ארצות הברית מעמידה את זה כאיזה נכס אמריקאי שהיא השקיע בו כך וכך מיליונים. והשאלה צריכה להשאל האם עלינו לא להתייחס לזה, מטעם האינטרס שלנו, ולעשות מחווה לאמריקאים. בעיקר שעלי לציין את הודעת ניכסון מלפני שבועיים, שתוך 30 יום יקבל הכרעה לגבי המטוסים; אין לנו גם שום מילה מעודדת לגבי הסיוע הכלכלי. מחווה כלכלית לארצות הברית אולי יכול להיות מועיל. אבל אז, כמובן, נצטרך להחליט שהיעד הזה איננו יעד, ונחפש יעדים אחרים בירדן אשר אינם אמריקאיים ושהקונגרס איננו - כנראה - מתעניין בהם.

ישנה פניה אחרת, אם כי לא חזרו עליה בימים האחרונים, שכאילו חוסיין אמר לאמריקאים שהוא רוצה לעשות עכשיו מאמץ עצום וגדול כדי להתגבר על הפדאייין, אך על מנת לעשות זאת הוא זקוק לכמה הבנות, שאנו לא נלחץ עליו בגזרות מסוימות של החזית, ואז הוא יהיה מוכן להתמודדות מחודשת אתם.

על יסוד הרקע הזה אפשר אולי להסביר תופעה, אשר לדעתי היא המדאיגה ביותר מכל התופעות האחרות עכשיו: חוסיין עושה מאמץ להכנס לדו-שיח עם האמריקאים על יסוד תכנית רוג'רס. הוא משגר את ריפעי לקה"מ מנסה להשיג מנאצר היתר לפתיחת הדו-שיח הזה. אני חושב שמכל המהלכים המתקיימים עכשיו, מבחינתנו, זהו המהלך המסוכן והמסוכן ביותר.

החליטה ישראל
אשר מסי' 19
כנזור לעיתונות

ראש אגף המודיעין א. יריב:

הנקודה המרכזית בקשר עם הנושא שהעלה שר החוץ, היא, כמובן, המאבק שלנו עם המצרים. זאת אומרת, המערכה על גורל מלחמת ההתשה, עם המשמעות הצבאית המיידית ועם המשמעות המדינית. ובענין זה ישנם אינטרסים מצריים ישירים שנפגעים וישנם אינטרסים רוסיים ישירים שנפגעים.

זאת אומרת, כאשר אנו לוחצים על המשטר במצרים, ובשלב זה יש לחץ על ידי התקיפות שלנו באותם שלושת הממדים, כפי שקורא להם חסנין הייכל - בתעלה, במפרץ סואץ ובעומק מצרים - המימד הלוחץ ביותר הוא מימד של התקיפות בעומק מצרים, אבל עדיין לא הגיע הדבר לשלב קריטי עבור המצרים, להערכתי. הדברים לא הגיעו למצב קריטי כי הפגיעות אינן עדיין בקנה מידה כזה שהן ממוטטות כבר את המשטר. זה לא הגיע למצב קריטי כי עדיין הלחץ בציבור ובצבא לא הגיע לנקודת רתיחה. אבל הענין יהיה בעל משמעות מאוד קריטית, תוך זמן מסויים, כי נאצר מבין היטב, המשטר מבין היטב שאין לו תשובה לסוג תקיפה כזה. אני חושב שהוא מבין שגם לא תוכל להיות לו תשובה - לפחות לא מלאה - לסוג תקיפה כזה; את התוצאות של התקיפה הזאת אי אפשר להסתיר, וגם את היקף הנזקים קשה להסתיר.

לחיפך, מכיוון שזה נעשה בעומק מצרים, הרי השמועות עוד מגבירות את הנזקים. דבר זה מחליש כמובן את האמון במשטר, מחליש את האמון בהודעות המשטר. ובצבא, בשלב זה, אני לא רואה שום דבר קריטי. מה שקורה בינתיים בצבא - יש רצון ודרישה לפעולה נגדית. נאצר מבין שהמשמעות כאן לזמן יותר ארוך פלוס האפשרות שהתקיפות האלה תתגברנה - ומזה הוא חושש במיוחד, והוא מעריך שהדבר הזה יכול להיות עוד יותר חריף והענין יכול להסתיים לא רק במטרות צבאיות - הנה משמעות רצינית, וברור לו מי יהיה הקורבן של הפעילות הזאת.

ועל כן, הוא צריך לנקוט בשורה של אמצעים כדי לעמוד בפני ההתפתחויות הללו. כאשר הנסיעה למוסקבה - על רקע זה גם בא השדר של קוסיגין, אני לא אומר שנסיעתו הביאה לשדר הזה, אבל אין ספק שיש קשר בין שתי העובדות הללו.

שר התיירות מ. קול:

אתה מתייחס לזה כאל עובדה?

ראש אגף המודיעין א. יריב:

לפי מיטב הידיעות שיש לנו, יש יסוד להניח שהיה במוסקבה.

שר החוץ א. אבן:

אולי לא במוסקבה, אבל בדרום ברית המועצות.

ראש אגף המודיעין א. יריב:

אינני יודע היכן היה, אבל הוא היה בברית המועצות.

אנו לא צריכים לראות את המצב, הן מבחינת המצרים והן מבחינת הרוסים, כמצב שלא נשארו להם אופציות למהלכים נוספים מחוץ למהלך הזה המאיים על ישראל. המצרים נוקטים בשורה של אמצעים. ראשית כל, אמצעים דפנסיביים מרחיקי לכת. הם אינם יכולים לפתור את כל הבעיות. למשל, פיזור גדול של אמצעים; הוצאת ציוד ואנשים ממחנות. מבנים אי אפשר להעביר. את כל הציוד גם כן אי אפשר להעביר, אבל אפשר לפזר פרופורציות רציניות של אנשים וציוד. רק עכשיו הם סגרו את האקדמיות בקהיר ופיזרו את האנשים עד שיסדירו להם מקום מתאים מחוץ לקהיר. ישנן הוראות חמורות מאוד ליחידות המתאמנות עד כדי כך, שקשה מאוד היום לקיים אימונים - וכל זאת, מחשש פגיעתו של חיל האוויר הישראלי.

בנוסף לכל זאת - מסע הסברתי נרחב מאוד, בכל האמצעים ובכל המישורים. בקשות לנשק נוסף ולנשק משופר מהרוסים. ואין כל סיבה להניח שהרוסים לא יעזרו להם, במידה זאת או אחרת, לפחות במטוסים.

מדינת ישראל
בכ"ל
19
לעיתונות

לאחרונה היו שמועות על השלמת רכבת אווירית למצרים, רכבת אווירית אשר לא ראינו אותה. מה שאנחנו רואים זאת רכבת לא מוגזמת. כמות מסוימת של מטוסי תובלה הופעלה ואף הגיעו לקהיר לפני כעשרה ימים. אנו מניחים שמטוסים אלה הביאו להם ציוד אשר הושמד או נפגע עקב התקפות שלנו על מחסנים של חיל האוויר המצרי, אשר בהם היו להם נזקים גדולים מאוד; או אולי גם חלקי חילוף למכ"מים. אנו יודעים שהרוסים משלימים להם מכ"מים, משלימים להם מערכות של טילי אס.אי.2, ואין כל סיבה שלא ימשיכו לעשות זאת. אולי גם יתנו להם מכ"מים משופרים לאס.אי.2. יהיה לנו קשה לחסום אותם אם יתנו להם טילי אס.אי.3, זהו טיל קרקע-אוויר יותר טוב.

באשר למטוסים - יש לרוסים מטוס יירוט טוב יותר מהמיג-21 המשופר המצוי בידי המצרים. אם יתנו זאת להם - זאת שאלה. אם יתנו להם זאת - דרוש זמן כדי ללמוד אותם ולקלוט אותם. גם לחיל האוויר שלנו, לקלוט את הפנטומים ולהטיס אותם לקח זמן. אי אפשר מהיום למחר לקבל פנטום ולהטיס אותו, או לקבל מיג 23 או סוחוי 11 ולהפעיל אותם מיניה וביה, על ידי טייסים מצריים. אנו יודעים שעד עכשיו טייסים מצריים לא התאמנו על מטוסים אלה. אפשר להטיס אותם על ידי טייסים רוסיים, אבל זה יהיה מהלך מרחיק לכת ומסוכן מאוד מבחינת הרוסים. גם משום הסיבה שנניח - ואני לא רואה זאת כרגע - שטייס רוסי יפעיל מטוס מתקדם כזה ובכל זאת היהודים יבואו ויפציצו, מה אז? אז יהיה המצב הרבה יותר חמור. נניח שטייס כזה לא ירוץ לגבול אלא יסתובב רק מעל איזור קהיר, או שאנו נפיל אותו. לכן, במתן מטוסים מתקדמים למצרים יש לרוסים בעיות.

הרוסים יכולים לתת למצרים טילי קרקע-קרקע. למעשה, ישנם טילים כאלה בידי המצרים. אנו יודעים מספר שנים על כך שהמצרים צריכים לקבל רקטות ארוכות טווח, עד ל-70 ק"מ. אנו יודעים שהמצרים מתאמנים ברקטות אלה, אבל עד עכשיו לא איתרנו אותם במצרים. יכול להיות שיזרזו את מתן הרקטות הללו. רקטות אלה יכולות להיות מופעלות נגד שארם-א-שייח' ואולי גם רפידים. אולי יתנו להם רקטות לטווח אורך יותר של 270 ק"מ. אבל אז, ברור שאין אפשרות להפעיל זאת מיד. אפשר לשפר כל מיני דברים כדי לעמוד יותר טוב בפני תקיפות חיל האוויר. אני לא איש חיל האוויר, אבל קראתי והתעניינתי בענין. השיטה שבה אנו פועלים, כאשר הפנטומים שלנו תוקפים - זה עסק קשה מאוד למנוע זאת. ואם חס וחלילה הם יהיו עד כדי כך מאומנים ויבואו אלינו - גם אנו נהיה במצב קשה. אז יש לי שליטה מבחינת הטייסים ומבחינת אמצעי התגובה.

אבל ישנה אופציה אחרת בידי המצרים, ואלה הן התקפות הנגד. כאשר זה מתלווה בהודעות מתאימות - זה פורקן לא קטן. פעולה כמו הפצצת אל-עריש, תקיפת מפקדת קומנדו, תקיפות שלהם בתעלה אשר הן ממש תקיפות בשוליים, מבחינתנו - הם מציגים זאת כתקיפות חוזרות ונשנות עם תוצאות מרחיקות לכת. כל הדברים האלה נותנים למצרים עדין מרווח די ניכר. אני חושב שהחשש הגדול של נאצר, לאור מה שקורה כרגע, הוא באיום הפוטנציאלי שהוא רואה לפעולות שלנו. פעולות אלה מדאיגות אותו כי הוא איננו רואה להן מענה אפקטיבי.

יש, כמובן, גם בעיות מדיניות. האמריקאים בהחלט מוכנים לנצל את הלחץ הצבאי שלנו כדי להגיע לעמדה מצרית מדינית יותר גמישה. אנו יודעים על מגע די הדוק ודי קרוב בין האמריקאים לבין המצרים כדי להגיע להדברות סביב הצעת רודוס, כאשר הם אומרים להם: רבותי - והם אומרים זאת כמעט באופן ברור - יש עליכם לחץ, טוב, אתם נוקטים בעמדה כזאת, אנו איננו יכולים ללחוץ על ישראל. אתם לא באים לקראתנו. זה ברור גם מהרוסים. הרוסים יודעים את הדברים האלה. אנו עדים, לאור הצעת רוג'רס ולאור ההתפתחויות שהיו באזור, ברבאט, וההתפתחויות בצפון אפריקה, כאשר יש התאגדות של ארצות המגרב כגוש נגד נאצר - וכנראה האמריקאים פעילים שם באופן די רציני - וכאשר השמים אצל האמריקאים התבהרו קצת, כי אנו זוכרים איך הם דיברו על הדברים האלה בסוף דצמבר וראו שכל העולם הערבי הולך מהם - בינתיים השמים התבהרו אצלם, והאמריקאים רואים את עצמם כאן נוקטים יוזמה, כאשר הם מנצלים כל מיני מהלכים. גם את המהלך שהוא תוצאה של כשלון רבאט, גם את המהלכים של סעודיה וירדן, לאור כשלון רבאט.

לאור כל זאת, הרוסים הקשיחו את עמדתם והם אומרים למצרים - ואנו יודעים זאת: אתם צריכים לעמוד איתנים ולא להכנע פה ללחצים. זה מהלך לא רק של היהודים, אלא זה, כמובן, מהלך אמריקאי.

שדר קוסיגין הוא גם אינטרס רוסי וגם מצרי, כאשר נאצר מבין שהוא נלחם פה על עמדתו הצבאית אבל גם על עמדתו המדינית. אני חושב שהוא מעריך כרגע שהוא עדין לא במיצר.

מדינת ישראל
אוסף מס' 19
איושן לעיתונות

סגן ראש הממשלה ושר החינוך והתרבות י. אלון:

אתה מתכוון על עמדתו או מעמדו?

ראש אגף המודיעין א. יריב:

אני מדבר על עמדתו. אני חושב שהוא עדיין לא נלחם על זה. הוא מבין שאם דבר זה יתפתח, יש כאן סכנה חמורה ומאוד פוטנציאלית, שהוא יהיה הקורבן. הוא איננו מוכן והוא גם חושב שאיננו יכול לוותר על עמדתו הצבאית, זאת אומרת, להגיע להפסקת אש או דה-פקטו, או - חס וחלילה - דה-יורה מבחינתו, או להגיע לאיזה שהוא ויתור מדיני. לויתור מדיני הוא איננו מוכן להגיע עקרונית, אבל ישנם גם הרוסים העומדים מאחוריו ואומרים לו: אתה לא צריך לוותר.

הרמטכ"ל ח. בר לב:

הפעילות של המצרים בשבוע האחרון היתה בכל אותם התחומים אשר הם מבחינתם קלים לביצוע, או יחסית קלים לביצוע, ויחד עם זאת, בקישוט המתאים של הסברה ותעמולה, הם יכולים ליצור תמונה של השבת מלחמה שעה. מדי יום ביומו או כמעט מדי יום ביומו, הם עושים תקיפות אוויריות קצרות על הקו שלנו בתעלה. עד כה, כידוע, לא היו לנו כתוצאה מכך נפגעים או נזקים. מדובר כאן בזוג מטוסים המגיה בגובה נמוך, שוהה מעל השטח שלנו כ-30-50 שניות, משחרר את שתי הפצצות שכל מטוס נושא אתו, ומספיק להסתלק לפני שמטוסי היירוט שלנו מגיעים לאזור. מאחר והגיהה היא נמוכה, נמוכה ממש, וחשהיה קצרה, הסיכויים של הנשק האנטי-מטוסי האחר, טילים ומקלעים, להפיל מטוס כזה או לפגוע בו, קטנים מאוד.

זאת הפעילות שהם יכולים לעשות אותה. הם עושים אותה, כפי שאמרתי, כמעט מדי יום ביומו, והם נותנים לה ניפוח מתאים ומתארים את התקיפות הללו כתקיפות שהן אולי לא אקוויוולנטיות מבחינת עומק המטרות, אבל הן אקוויוולנטיות מבחינת הנזקים והאבידות שהם גורמים לנו.

הדבר השני שהם עושים, אלה הם מארכים מעבר לתעלה. הם עשו את זה השבוע פעם אחת, צפונית לקוניטרה. היה זה מארב יום לסיור שלנו. לנו היו ארבעה חיילים שנפלו במארב הזה. להם, בבטחון, היו חמישה הרוגים, כי את הגוויות שלהם ראינו על פני המים, ואחת מהן אף משינו. אני מניח שהיו להם נפגעים נוספים. על כל פנים, זאת פעילות שגם לה הם נתנו תאור מפואר. אבל בניגוד לתקיפות האוויריות, זאת פעילות שעולה להם מאוד ביוקר, ואינני בטוח אם הם ימשיכו בה. כי, בכל אופן, אנו מעריכים שהיו להם כ-20 אנשי קומנדו בצד שלנו. חמישה מהם נהרגו בבטחון. הסירה גם כן טבעה במים. כפי שאמרתי, יתכן שהיו להם נפגעים נוספים, כך שאינני בטוח שאותה יחידת קומנדו תתלהב כל יום שני וחמישי לבצע מין פעילות כזאת. על כל פנים, הפעילות של המארכים לאורך התעלה זאת אפשרות פתוחה בפניהם, ובנוסף לה הפגזות ארטילריות והפגזות של מרגמות מדי פעם בפעם.

הדבר השלישי שעשו השבוע, זאת הפעולה באילת, אשר מבחינה מבצעית היא קלה לביצוע, בהנחה שהם באו מעקבה או מהחוף המזרחי. מהפעולה עצמה הם יצאו חלקים, אבל אנו, בעקבותיה, הטבענו להם מקשת על ידי מטוסים. מקשת זאת אניה בגודל כ-700 טון עם צוות של 80 מלחים. לפי הידיעות שלנו, נהרגו להם שם 4 מלחים ונעדרו 11. זאת אומרת, צריכים להניח שהנעדרים גם כן נהרגו. אם טובעה ספינה כזאת, יש להניח שהיו להם בכל זאת 15 הרוגים. הם גם ראו שזאת היתה תגובה מיידית, כי זאת עשינו בו-ביום. גם פעילות מסוג זה אינני מניח שהם יתלהבו כל יום שני וחמישי לעשות. אף כי אני שוב אומר, זה דבר מאוד מפתה, לעמוד בחוף המזרחי של מפרץ אילת, לראות את הכלים, לעבור מספר קילומטרים בצלילה, עם חזיר או בשיחה - זה דבר מאוד מאוד מפתה.

זאת הפעילות שהתנהלה השבוע. כפי שאהרל'ה ציין, זאת אחת האפשרויות של תשובתם למצב שנוצר עקב ההפצצות שלנו בעומק מצרים. אובייקטיבית, זה בהחלט איננו עומד במישור אחד, אבל בניפוח תעמולתי מתאים, כאין ברירה אחרת, הם מזה יכולים להמשיך עוד תקופה מסויימת נוספת.

האפשרויות האחרות - קודם כל, מה ששייך לרוסים, אהרל'ה ציין כבר. הרוסים יכולים לתת להם וגם יתנו להם, ללא ספק, תוספת אמצעי התגוננות. באופן עקרוני, אין לדבר משמעות מיוחדת, אף כי אותנו, פה ושם, זה עלול לחייב לנקוט בטכניקה וטקטיקה קצת שונים בעת התקיפות. כי את האיזור מהתעלה ועד המחנות הם ימלאו בהרבה נ"מ, ויש להם גם טילים אישיים נגד מטוסים. זאת אומרת, טיל שחייל נושא אותו ומשלח אותו. נצטרך לבוא אליהם מכיוונים שונים. לפני כשלושה חודשים, מטוס שלנו חזר עם טיל כזה בזנבו, ומאז למדנו את הנושא. מדי פעם, הטייסים שלנו מדווחים שמשלחים בהם טילים כאלה. אבל כפי שאמרתי, נמצא גם לזה את התשובה המבצעית. אחת התשובות, כפי שכרגע אמרתי, לתקוף אותם מדי פעם מכיוונים שונים ולתקוף מדי פעם מחנות שונים. אם שמתם לב, אחרי מספר תקיפות של מחנות באיזור המרכז סביב קהיר, הלכנו ותקפנו מחנות במקומות שונים. מחנה אחד על חוף הים התיכון ומחנה שני באיזור הנילוס המרכזי. דבר זה שוב מחייב אותם לפצל את הנ"מ, כאשר שבוע קודם לכן הם העבירו אותו מהקצוות אל המרכז. צריכים לקחת בחשבון שהרוסים יעזרו להם, אבל עקרונית אין לכך משמעות רבה.

לגבי המטוסים החדשים יותר, ספק רק בעיני אם הרוסים יהיו מוכנים להפקיר בידי המצרים מערכות שהן המילה האחרונה של הטכניקה. אבל אפילו אם כן, הדבר לא יכול לבוא לידי ביטוי לפני עוד שנה. כי לקלוט אצלם מטוס מתקדם, פירושו לפחות שנה. לנו, קליטת הפנטום לקחה יותר משנה, כולל כל ההכנות. עקרונית אין לכך משמעות רבה, כי הטייס הוא בכל אופן יותר מאשר 50% מכלל המערכת הזאת.

אפשרות נוספת היא אספקת טילי קרקע-קרקע לטווח יחסית קצר, לטווח טקטי. אם אני מנסה לתת לאיום הזה או לאמצעי הרי-בפינג תרגום מעשי - אני חושש שהכיוון הזה של איזה שהוא טיל קרקע-קרקע, אשר אפשר להציב אותו במצרים ולכוון אותו למחנה צבאי בסיני, הנמצא במרחק של 70-100 ק"מ, זהו, נדמה לי, הדבר המהיר ביותר והרלוונטי ביותר. אבל עדיין אין לנו שום סימנים שהעניין הזה הולך ומתממש. אף כי כבר לפני שלוש שנים, לפני המלחמה, בעיסקות ההצטיידות המצריות ה"לונה" הזאת הופיעה בתכנית. היו לנו כמה קטעי ידיעות כי הטיל הזה נמצא במצרים, אבל בפועל אין לנו שום אימות לידיעה הזאת. בכל אופן, אני את ענין הטילים רואה כאחת האפשרויות הרוסיות לתת להם גם כן משהו אשר באמצעותו הם יוכלו לומר שהנה הם תוקפים מחנות בעומק.

מצד שני, באותו הנושא, אפשר בהחלט להקשות קושיות ולומר: האם ברית המועצות באמת תהיה מוכנה עכשיו להיות זו שתספק ביוזמתה מערכות של טילים למצרים? אני חושב שהשיקולים הם לכאן ולכאן, ובכל אופן צריך לקחת בחשבון גם את הדבר הזה.

אפשרות נוספת העומדת בפני המצרים, בלתי תלויה ברוסים - להחליט להשתמש במפציצים שיש להם. הדבר גם נאמר על ידי נאצר, אם כי אינני יודע אם יש לנו מקורות מוסמכים על כך. להערכתי, כל עוד אנו נתקוף מטרות צבאיות כפי שאנו תוקפים, היום, הם לא ירחיבו זאת למטרות אזרחיות. אם מדובר במטרות צבאיות, הרי אין משמעות רבה למפציצים האלה. קודם כל, הם כבר השתמשו בהם נגד מטרות צבאיות. למשל, נגד המחנה באל-עריש, או על-יד אל-עריש, נגד נח"ל-ים. פעם הם ניסו לבוא עם מפציצים גם לשארם-א-שייח'. וכמובן, כאשר אנו ישבנו באי שדואן, הופיע מפציץ והפציץ. כל עוד מדובר על מטרות צבאיות - נסתדר אתם. כאשר למפציץ יש מגבלה אבל יש גם יתרון. המגבלה מבחינתנו היא כמות הפצצות שמפציץ נושא. והיתרון - שהוא בכל אופן יותר איטי ויותר גדול וניתן בקלות גדולה יותר לפגיעה. אם הם יכללו מטרות אזרחיות - כמובן, למפציץ יש יתרון, כי המטרה האזרחית היא הרבה יותר קלה לאיום ולפגיעה. היא פשוט יותר גדולה. כמו שאותו מיג-21 הגיע לחיפה ועשה "בום" על קולי, הרי שמפציץ יכול, פחות או יותר, באותו יתרון להגיע, מפציץ בודד בגובה נמוך, ולזרוק לא שתי פצצות, אלא 10 או 20 פצצות, תלוי בסוג המפציץ וכמה פצצות הוא נושא עליו.

כפי שאמרתי, המצב הנוכחי, כלומר, תקיפת מחנות צבאיים ומתקנים צבאיים, להערכתי, לא יביא את המצרים לשליחת מפציץ או מטוס אחר לתקיפת מטרות אזרחיות מובהקות, כי כנגד הדבר הזה פועלת בעיקר ההרתעה שלנו. הם מוכרחים לקחת בחשבון שאם מטוס כזה יטיל פצצה בבאר-עבע או בתל-אביב, או במקום אחר, מה יקרה באלכסנדריה או קהיר. ולכן, כל עוד אנו פועלים כנגד מטרות צבאיות, ענין המפציצים איננו מדאיג במיוחד.

אשר להרתמות הרוסים האפקטיבית - אהרל'ה ביטא כאן את דעתנו. איננו סבורים שהרוסים יקבלו על עצמם איזו שהיא פעילות מבצעית אפקטיבית מעבר לקו הפסקת האש. אם קודם דיברתי על טילים - אני לא מוציא מכלל חשבון שהרוסים יעשו את הסידורים, יעשו את החישובים, יציבו את הטילים ויאמרו למצרים: תלחצו על הכפתור. אבל בין זה לבין לקחת מטוס ולתקוף מטרה מצד זה של קו הפסקת האש, יש מרחק גדול מאוד ואני אינני חושב שצריכים להכביד בזה שהרוסים יקחו זאת על עצמם.

אלה האפשרויות שלהם. אולם מאחר וההערכה שלנו היא שהלחץ של נאצר לעת עתה איננו כזה שהוא איננו יכול במסגרת אחת האלטרנטיבות הללו, או בשילוב בינלאומי למצוא לעצמו מרחב מחיה ומרחב תמרון לתקופה נוספת - אינני חושב שאנו צריכים לצפות למשהו מעבר לזה.

אשר להפצצות שלנו. אם כן, לא תקפנו בשום מקרה לא שכונה על יד קהיר ולא מטרות אזרחיות. אנו תקפנו מטרות צבאיות מובהקות והדיווח של הטייסים והדיוק של הפנטום הם כאלה שאפשר לסמוך עליהם במאות האחוזים. אינני יודע בדיוק מה אמר ברבור, אבל מה שסיסקו אמר ליצחק אני יודע - שמהפצצות שלנו על מחנה צבאי בקרבת מהדי, לא נופצו שמשות אלא רעדו שמשות בבית ספר אמריקאי בשכונה הזאת, וזה יכול להיות, כי המחנה הזה נמצא כמה מאות מטרים מבית הספר.

שר הבטחון מ. דיין:

או סיסקו או ברבור אמרו: זה היה קילומטר וחצי מבית ספר, ולו היתה לנו טעות בהפצצה, יכול היה לקרות אסון גדול.

הרמטכ"ל ח. בר לב:

אבל לא היתה לנו טעות. אני אומר זאת בעיקר לצורך הפרוטוקול. יכול להיות שברבור אמר או לא אמר, אבל העובדות הן כאלה.

מה אנו משיגים בהתקפות הללו? אין ספק שלחץ זה מגיע לאט לאט לדעת הציבור במצרים בכלל ובקהיר בפרט. יש לנו יותר מאינדיקציה אחת שהעניין הזה ברור לתושבי קהיר. כאשר אנו תוקפים אפילו במרחק של 20 ק"מ מקהיר - ישנן אזעקות בקהיר, הנ"מ יורה, ואז שומעים ואת זה גם יודעים.

אבל לא פחות מזה חשוב השיבוש שנגרם עקב ההפצצות הללו לכל האינפרא-סטרוקטורה הצבאית המצרית ואלה הן הפרעות שאין מתרגלים אליהן. כפי שאהרל'ה ציין, כאשר מפזרים את האקדמיות יש פחות קצינים. וכאשר משעה 11:30 עד השעה 15:30 אוסרים על תנועת כלי הרכב - העניין מסובך. כאשר סוחבים ומרכזים את הנ"מ מהקצוות למרכז ואחר כך מפנים אותו חזרה - אלה הן הכבדות המחייבות השקעת מאמצים עצומים לריק.

כתוצאה מן ההפצצות הללו, אנו זוכים לשני אפקטים שציינתי: לאפקט הפסיכולוגי והמוראלי על האוכלוסיה האזרחית והצבאית, ואנו זוכים לשיבוש ממשי בכל המערכת העורפית של הצבא המצרי, כאשר הקו הקדמי מותקף בלאו הכי.

כתוצאה מכל מה שאמרתי, ההצעה שלנו היא להמשיך בקו הזה שאנו נוקטים בו זה שבועיים. באותו מחנה ליד מהדי אפשר לעת עתה לא לטפל ולהסתפק במחנות הנמצאים בריחוק קצת יותר גדול מקהיר. באופן עקרוני, צריך להמשיך לתקוף בעומק מצרים בהנחה שהתגובות המצריות הן כפי שציינתי אותן, והחשבון, בסופו של דבר, הוא לטובתנו.

אם מותר לי להתייחס להצעת או הערת שר החוץ לגבי הצעת הפסקת האש - להערכת, יהיה זה בטרם זמן אם נעשה זאת. אינני חושב שנאצר בשל לאפקט המלא של פרופוזיציה מעין זאת. אמנם, מבחינת האפקט המדיני הכללי, אם נבוא ונאמר מה שכבר נאמר גם על ידי ראש הממשלה וגם על ידי שר הבטחון, ונאמר זאת לא רק בפומבי, אלא נאמר שהצענו זאת ישירות למצרים - יהיה לכך איזה שהוא אפקט, אבל להערכתי עדיין זה מוקדם מיד, כי הסיפורים שהמצרים מספרים על מעשיהם הם, עד עכשיו, לא הופרכו אצלם. ולכן נראה לי שפניה כזאת עלולה בהחלט להתפס אצלם כמין סימן של חולשה. הייתי מציע, לעת עתה, להמשיך בקו שלנו ולבחון האפשרות הזאת בעוד זמן מה.

אשר לארוע של היום - היום תקפנו שני מחנות, האחד בחילואן והשני באינשאס. אינשאס נמצאת בערך כ-20 ק"מ צפונית-מזרחית לקהיר, וחילואן, כ-20-25 ק"מ דרומית. תקפנו את שני המחנות האלה. בו-זמנית, לצרכי הטעייה, החזקנו מטוסים בים מול הדלתא. אלה היו פנטומים בפטרול בים. המצרים הזניקו מטוסים לעבר הזוג שלנו שהיה מול הדלתא. התפתח קרב בין הזוג הזה לבין המיגים. בסופו של דבר, הגיעו אל הפנטומים שני מיגים. הפנטומים נכנסו אתם לקרב ופגעו באחד. הזנקנו עוד מבנה של מיראז'ים לעבר הקרב הזה, כי לא רצינו שהפנטומים יסתככו יותר מדי בקרב אוויר. כאשר המיראז'ים הגיעו, הם מצאו בסך הכל מטוס אחד והפילו אותו. כך שכל הקרב היה כנראה עם שנים או שלושה מיגים, כאשר שנים מהם הופלו. הקרב נערך בקצה המזרחי של הדלתא. כלומר, בערך במחצית הדרך בין מרכז הדלתא לבין פורט-סעיד.

לבנון וסוריה בשבוע האחרון למעשה היו שקטות. בסוריה, בראשית השבוע שעבר, היו לנו שלושה ימי תקרית. התקרית הראשונה ביוזמה סורית ואחר כך ביוזמתנו. מיום ד' ועד היום הקו שוב נשתק. ההערכה שלנו היא, שהסורים, לקראת ועידת העימות, החליטו גם כן להופיע ככאלה המשתתפים בצורה פעילה במאבק. זאת היתה ההערכה ולעת עתה היא התאמתה, כי בכל אופן, עברו חמישה ימים ללא פעילות מצידם.

בגבול הירדני - המשקים בעמק הירדן ובעמק בין שאן, מאז ה-3 בינואר, לא הופגזו כלל. כלומר, במשך חודש ושבוע בערך לא הופגזו, פרט לפצצה אחת של קטיושה שנפלה הלילה באזור עין-הנציב.

לעומת זאת, בערבה, המחבלים למיניהם די פעילים אולם ללא תוצאות. היו מספר מקרי הפגזה או נסיונות להפגז את איזור עין יהב וגרופית, אבל, בסך הכל, הצבא הירדני לא יזם תקריות וה"פתח"ים למיניהם יורים אמנם על מוצבים, אבל לא על ישובים. כפי שאמרתי, בעמק הירדן ובעמק בית-שאן אין הם יורים על ישובים מזה חמישה שבועות. לעומת זאת, בערבה, בשבוע האחרון היו מספר מקרים, כולל מרדף שלנו אחרי קבוצה אחת של מחבלים, אשר בה נהרג חייל שלנו ונהרגו לפחות ארבעה מחבלים.

שר הבטחון מ. דיין:

ברצוני להקדים הערה אחת בהקשר לפניה האמריקאית לתיקון תעלת הע'ור ושאלת הפעילות הירדנית, בנוסף לדברי הרמטכ"ל.

אם אינני טועה - והרמטכ"ל או אהרל'ה יתקנו אותי אם אני טועה - היתה לאחרונה עוד פעם פניה ירדנית אל הכוח הסעודי, להקפיד על כך שהפדאינים לא ייכנסו לחלק הנמצא תחת הפיקוד הסעודי. אני אומר זאת משום שהאמריקאים פנו אלינו לא רק ביחס לתיקון תעלת הע'ור, אלא גם אמרו שהמלך רוצה לעשות מאמצים מסויימים כדי להשתלט על ה"פתח". אני מציין לחיוב שישנה פניה של המלך או הוראה לכוחות הסעודיים למנוע את כניסת ה"פתח" לאותו חלק אשר בו יושבים הסעודים.

לעומת זאת, עד כמה שאני יכול להעריך מזכרון יומי ובעל פה, הפעילות של ה"פתח" בחלקים אחרים לא קטנה, אם לא לומר, אפילו גדלה בתקופה האחרונה, לא בהפגזות על המשקים. לאחר הפניה של המלך, ביקשתי עוד פעם לראות את הארועים היומיומיים, כמו יריה בבזוקה על כוחות שלנו שנסעו לאל-חמה או פגיעה ברכב אזרחי. אין זאת הפגזה על משקים, אבל זה ירי מקרוב, ולו היו פוגעים באוטובוס, היה זה אסון גדול, כפי שהיה אז כאשר ירו על האוטובוס. אם אינני טועה בהגדרה שלי, הרי שבחלק הצפוני לא ניכרים שום סימני הגבלה או ריסון של ה"פתח".

הצעתי בשעתו, כאשר באה הפניה הזאת, ואני מציע גם עכשיו, שבדבר הקונקרטי הזה עלינו לומר שני דברים: ראשית, כרגע התעלה הרוסה. שנית, כרגע הדבר איננו מהווה לחץ מבחינה פיסית. הם אינם זקוקים למים. המלך אמר שיקח את ה"פתח" ביד - תנו לנו שאנס לראות את זה, תנו למלך שאנס. אם יתברר כעבור תקופה מסויימת שהוא מונע מה"פתח" לפגוע בנו - ניתן לתקן את התעלה. איננו יכולים לעשות יו-יו בענין הזה כל פעם, וכרגע פיסית הדבר הזה איננו לוחץ. אין צורך במים. עכשיו חורף. יש להם כמויות של מים.

מדינת ישראל
אוסר מס' 19
צנזור לעיתונות

שר החוץ א. אבן:

הם טוענים שיש חורף אבל אין גשם.

שר הבטחון מ. דיין:

הרמטכ"ל כותב לי שהשבוע היו בגזרה הירדנית 59 ארועים לעומת 55 ארועים בשבוע הקודם. אני לא רואה כאן שינוי מהותי גדול, אבל המספר המוחלט של 59 ארועים מספיק לי כדי לומר שהוא עוד לא לקח אותם בידים. כאשר הוא יקח אותם בידים, נאמר, שפעם יסתנן איזה "פתח", אבל לא 50 ארועים בשבוע.

היות והפניה האמריקאית לוותה בהודעה של המלך - הוא אמר שהוא יעשה זאת החל מתחילת חודש פברואר, ולצורך זה, יצטרך לעשות ריאורגניזציה בצבא שלו, להחליף מפקדים...

ראש הממשלה ג. מאיר:

הוא החליף פעם חברי ממשלה וגם זה לא עזר.

שר הבטחון מ. דיין:

אבל נניח שהוא רוצה לעשות זאת. לכוחות הסעודיים ניתנה הוראה. יכול להיות שהוא יצטרך לעשות כמה דברים החל מתחילת חודש פברואר, להחליף מספר מפקדים - ודברים כאלה לא עושים תוך יומיים. ולכן, אפשר לומר לאמריקאים - היות וזה מלווה בהבטחה ירדנית: כי כרגע התעלה מפוצצת, כאשר נראה את התוצאות, אם הן תהיינה חיוביות, אנו תמיד מוכנים גם להפסיק אש וגם לאפשר תיקון התעלה.

ראש הממשלה ג. מאיר:

בדיוק על זה הם בוכים - שהתעלה מפוצצת.

שר הבטחון מ. דיין:

הם רוצים מאיתנו לקבל הבטחה שנכריז שאפשר לתקן את התעלה. זאת אומרת, כרגע ישנו סטטוס אחר.

אני רוצה לעבור עתה לגופו של העניין. אני חושב שאנו עומדים מאז המלחמה בפני אחת התקופות, אולי החשובה ביותר, התובעת מאתנו הערכת מצב. איני זוכר מין אבן דרך כזאת כמו אבן הדרך שהגענו אליה עכשיו וצריכים לערוך לא רק הערכת מצב אלא להחליט על המדיניות שלנו לתקופה הבאה.

המועד שבו אני מציע שאנו נסיים את הדיון הזה - ואני שמח שאנו מתחילים בו היום - יהיה בתחילת חודש מרץ. אציע גם מה המדיניות הצבאית שאני סבור שאנו צריכים לנקוט בה בחודש הזה, חודש פברואר.

מה שיקרה בחודש פברואר, למעשה הם הדברים הבאים: אנו צריכים לקבל את תשובת הנשיא ביחס למטוסים. או אמר שיתן את התשובה תוך שלושים יום. הסתכלתי על הלוח. זה היה בסוף ינואר. הוא יתן את ההחלטה בסוף חודש פברואר. יש לראות את הדברים גם בהקשר לביקורו של פומפידו ולאחר שפומפידו הודיע שימכור למעלה מ-100 מיראז'ים ללוב. כאן יש צרופי דברים אחרים, אבל משבילנו קובע לשמוע את תשובת הנשיא ניכסון ביחס למטוסים האלה, כאשר היא באה על רקע מכירת 100 מיראז'ים ללוב, עם כל הכרוך בזה.

המעלה השניה של חודש פברואר - זוהי האיגרת של קוסיגין. תודה לאל, שאיננו מקבלים אותה כל חודש. זאת האיגרת השניה שאנו מקבלים מהרוסים מגמר המלחמה. האחת, היתה בהחלט לוקאלית, על ספלינטר - שלא פיענחנו אותו - אשר נשלח אל אניה סובייטית. ואינני מוכן להשבע שלא היו ספלינטרים על האניה הרוסית ההיא. אני לא מוכן להשבע שלא יכול היה להיות איזה פגז טועה. אנו יודעים איך אנו יורים, אבל יכול לקרות פעם שפגז סוטה, למרות שמבחינת החישובים זה בהחלט מחוץ לטווח. ישנם פגזים סוטים והדבר יכול לקרות. אני רוצה לתת לרוסים את הזכות ליהנות מהספק. יכול להיות שהיה דבר כזה. העובדה שלא פרסמו ולא חזרו לנושא הזה, אף על פי שלא הפסקנו להפציץ בסביבה היותר רחוקה - אני רואה את זה כענין לוקאלי שלהם. היות וחלפו מאז כמה חודשים - זה היה בחודש יולי, כלומר, כ-8 חודשים עברו מאז, וגם נהרג להם גנרל רוסי, והם לא פתחו את הנושא - אני, בראייה אחרונית, יכול לומר שזה היה ענין לוקאלי מסויים, וגם נהגו לפיכך. לא חזרו על הדבר וראו זאת כדבר מיותר.

עכשיו קיבלנו את האיגרת הזאת שהיתה פומבית, ולא רק לנו, אלא לכל הנוגעים בדבר, וכן הלאה. האגרת הזאת נשלחה ב-31 בינואר. אני חושב שתוך חודש פברואר תתברר לנו קצת יותר המגמה הרוסית, בעיקר אם ננהג במדיניות מסויימת ואם תהיה תשובה אמריקאית מסויימת. כי האיגרת הזאת היתה מכוונת לאמריקאים, לאנגלים ולצרפתים. נראה מה המהלך הבא בענין זה. גם ביקורו של פומפידו בארצות הברית, עם ההודעות שלו, וכן הלאה, יתרום לענין הזה.

אני מחשיב מאוד את המדיניות שלנו האקטיבית בחודש פברואר בתור אחד הגורמים שנראה את התגובות עליו. כדי שנוכל להחליט בחודש מרץ מה צריכה להיות דרכנו בעתיד, אנו צריכים לעשות כמה נסיונות בפברואר על מנת לראות מה תהיה התגובה עליהם. אנו לא יכולים לחיות רק על ניחושים. הרמטכ"ל אמר כאן עכשיו מה היא ההצעה האופרטיבית. אני רוצה לחזור על נקודה אחת המופיעה בהצעה, בשתי מילים. כמו כן, אעמוד על עוד כמה נקודות אשר לא צויינו על ידי. והנקודה הזאת היא - לא להמנע מהפעצות עמוקות במצרים. מה היה הקש ששבר את גב הגמל, או מה היה הגמל ששבר את גב הקש והביא לאיגרת הזאת של קוסיגין? אני מניח שכולם יאמרו כי ההפעצות העמוקות ערערו את מעמדו של נאצר. אני מציע שלפני שאנו מחליטים על המדיניות לעתיד של כל חודש מרץ - לא נברח במשך חודש פברואר מההפעצות העמוקות.

שר התיירות מ. קול:

רק על מחנות צבא.

שר הבטחון מ. דיין:

כדי להניח את דעתך, השר קול - רק על מחנות צבא.

אני מציע שבחודש פברואר זה, בגלל המכתב הזה, לא נקבל החלטה האומרת שאנו נפסיק את ההפעצות העמוקות במצרים, אלא מה כן ומה לא. למשל, בהפעצות העמוקות להמשיך בקצב של פעמיים בשבוע, להתרחק יותר ממרכז קהיר, להתרחק ממחנה מהדי. כלומר, בערך ברדיוס של 20-30 ק"מ לא לעשות הפצצות על יד קהיר, גם בצפון וגם בדרום, וישנם שיקולים אופרטיביים ושיקולים אקלימיים, אבל אין אנו צריכים ליצור רקורד שהנה, אחרי המכתב הזה הפסקנו להפציץ בעומק מצרים. ולהפציץ בעומק זה לאו דווקא על יד קהיר, אלא בנילוס, בצפון ובדרום, אבל להתרחק ממרכז קהיר. ראשית, נראה מה תהיה התגובה הרוסית והמצרית לעובדה שלא הפסקנו את ההפעצות העמוקות. זה גם כן תופס מקום בין האינדיקציות השונות שיש להן חשיבות.

אני רוצה להוסיף שאני רואה ארבעה לאווים שאנו איננו צריכים לעשותם, גם כאשר אנו ממשיכים את ההפעצות.

הלאו הראשון - גם כאשר אנו ממשיכים את ההפעצות - לא לתקוף מטרות אזרחיות. אין פירוש הדבר שאף אזרח לא ייפגע. גם כאשר הם תוקפים את התעלה שלנו עובדי טרקטורים נפגעים. או כאשר הם סוללים שדה תעופה צבאי - עובדים בעבודה זאת גם אזרחים. לא יכולה להיות התחייבות שאף אזרח לא ייפגע, אבל האובייקטים צריכים להיות אובייקטים צבאיים מובהקים ולא אובייקטים אזרחיים.

מדינת ישראל
אשר מסי 19
צנזור לעיתונות

הלאו השני - לא לגעת במטרות סובייטיות או חצי סובייטיות. מטרה סובייטית, כוונתי לאניה סובייטית. מטרה חצי סובייטית - זה דבר כמו אסואן או אפילו איזו שהיא מטרה צבאית שהיא בקירבה גדולה לאוניה סובייטית, כי אניה זו עם אש הנ"מ שלה יכולה לשגר אלינו טיל. יש לעשות סיבובים גדולים - לפחות בחודש פברואר - סביב לאוניות הרוסיות. אם נצטרך להתעסק עם זה - נתעסק עם זה, אבל לא עכשיו. לא לתת שום עילה לדבר כזה.

הלאו השלישי - לא להכנס בחודש זה לקהיר. אם זכור לחברים, בשעתו הבאתי הצעה לפגוע בתחנות הכוח. אחר כך אמרנו: בואו ונרפה מזה ונראה מה יתנו לנו ההפצצות העמוקות בחודש פברואר. וזה נתן דיבידנדות טובות. מתחנו מאוד את העניין. ובעניין תחנות הכוח נכלל מה שאמרתי קודם על קהיר - לא לפגוע בתחנות הכוח, כי מתחנו את החבל כעת, אינני יודע אם עד הסוף, אבל מתחנו אותו מאוד. משום כך, מה שאמרתי לגבי קהיר חל גם על הדבר הזה.

ובנקודה הרביעית - לא להביא למצב של ערב מלחמה, ואביא שתי דוגמאות איך אפשר להגיע, על ידי הפעולות שלנו, גם במסגרת הלאווים הקודמים, למצב שיכול להביא לכך.

ראשית, אם יהיה אצלם רושם שאנו הולכים לכיבוש שטח. לו ישבנו באי שדואן ישיבת קבע, הם היו אומרים: רגע אחד, זוהי פתיחת מלחמה. ודבר יותר סופיסטיקייטד - אנו יכולים לפעמים ליצור מצב כזה שמצרים תחייב את ירדן או את החזית המזרחית כולה לפתוח באש כזאת שתהיה באמת אסקלציה מהירה. ראש הממשלה אמרה אמירה בפומבי, אשר לדעתי היא אמירה נכונה ומובהקת: כאשר פוגעים בנו - זאת לא אסקלציה, אבל כאשר אנו יורים - זו נקראת אסקלציה. זה נכון. אבל אנו על ידי הפעולות שלנו יכולים ליצור מצב שבאמת תיווצר אסקלציה בלי שתהיינה לנו כוונות אגרסיביות, ומצרים תצחק "אס.או.אס. לכוחות העיראקיים, והכוחות העיראקיים יפתחו באש על המשקים שלנו, יכניסו גם את ירדן לעניין הזה, ואנו נמצא את עצמנו כלפי האמריקאים במצב לא נוח. כרגע הסכסוך מאותר למצרים והאמריקאים נראים כמו החתול שבלע כנר, יושבים ומחייכים. אבל הם לא יראו כך אם העניין יעבור לירדן. במשך עשרים הימים שעוד נותרו לנו אנו צריכים להשתדל להמנע מהדבר הזה.

בסוף חודש פברואר נצטרך לעשות חישוב: קוסיגין אמר מה שאמר, אנו לא הפסקנו את ההפצצות, מה היתה תשובת האמריקאים ביחס לנשק ואיך אנו עומדים בכל החזיתות, ולקבוע לעצמנו מדיניות בנקודות שונות שאגע בהן בקצרה.

אני חושב שחשוב מאוד להתעכב על עוד שתי נקודות ואחר כך לעבור להצעות קונקרטיות. הנקודה הראשונה - מה שהרוסים עלולים לעשות; והשנייה - על הדיבידנדות האמריקאיות.

אני חולק בגישה, לא בתוכן, על מה שאמר ראש אמ"ן, וההנחה שלי היא זאת. אילו הרוסים רצו לתת למצרים מיג-23 הם לא היו צריכים לקבל רשות על כך לא מן האמריקאים, לא מהצרפתים וגם לא מהאנגלים, אלא היינו קוראים בעתונות או לא היינו קוראים, שהם נתנו למצרים מטוסי מיג-23. העניין הזה, שהרוסים מאיימים: אם זה יימשך אנו ניתן להם מיג 23 - עניין זה אינו מצלצל אצלנו ברוסית כנה. כאשר הרוסים רוצים לתת להם איזה נשק - הם נותנים להם את הנשק והם עוד לא ביקשו אישור ורשות לכך מהצרפתים, האנגלים או האמריקאים. הם אומרים את זה כאשר הם אינם רוצים לתת משהו, כאשר הם אינם רוצים לתת להם מיג-23. הם אינם רוצים להסתכן דווקא במטוסי מיג-23. את הסיפור על הטילים ועל ההסכמים שישנם אנו יודעים כבר שנים. ירצו - יתנו להם, לא ירצו - לא יתנו להם. יש להם חשבונות רוסיים בעניין זה. זה לא נושא שיש להם איזה הסכם, כמו ההסכם שהיה בשעתו לשלוש המעצמות, שאף אחת לא נתנה נשק לישראל בלי הסכמת האחרים. אינני חושב שזאת אופציה שהיא ריאלית. אני חושב שזה איום. יכול להיות שישא פרי, יכול להיות שלא ישא פרי, אבל זה לא דבר שמותנה בזה.

בהחלט אינני מקבל - כפי שהדבר הוצג כאן על ידי ראש אמ"ן - שלנאצר יש אופציה על ידי זה שהוא שולח את שני הסוחויים מעבר לתעלה ומודיע שהם עושים נסים ונפלאות. לדעתי, זה בדיוק מה שהכשיל אותו. לו נאצר יכול היה להמשיך להיות מההודעות הכוזבות שלו, מצבו לא היה רע, כי הוא יכול היה לשגר הודעות כאלה פעמיים ביום. אני סבור שהאופציה זאת אינה קיימת למצרים.

מחלקת ישראל
אשר מס' 19
צנזור לעיתונות

חסנין הייכל יצא במאמר ובו הוא כתב שצריכים לספר את האמת. באותו מאמר הוא כתב שקרים בלי סוף. זה מאמר מאלף באופן יוצא מן הכלל. הוא מסביר שם באופן לוגי שהדבר החשוב ביותר והקונסטרוקטיבי ביותר הוא לומר לעם המצרי את האמת, והוא מספר איך הגיע למסקנה הזאת. בזמן שהספינות שלנו יצאו משרבורג ולוו על ידי אניות של נאט"ו ועוד ועוד, ובהזדמנות זאת הוא כותב מעשיות שלא היו ולא נבראו. מה שאני אומר הוא - שהאופציה הזאת אינה קיימת לנאצר. באיזה מקום שלפוחית הסבון הזאת תתפוצץ. כך היה כאשר לא הודיעו על המכ"ם שלקחנו, או זה שהוא אומר שהוא שובר והורס את הביצורים שלנו. אפשר פעם אחת להרוס 60% של הביצורים, אבל שלוש פעמים אי אפשר להרוס זאת. ענין זה הפך לחוכא ואיטולא בעיני העולם, והאופציה הזאת איננה קיימת לנאצר. הלוואי ומצבנו היה שנאצר יכול להסתפק בהודעות כוזבות, אבל הסוס הזה נגמר. יש במצרים עתונאים זרים. זאת איננה אופציה.

ישנה אופציה נוספת אשר לפי דעתי איננה קיימת היום בשביל המצרים - והיא, חידוש הפסקת האש. הם אינם יכולים לעשות זאת.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

אם אנו מציעים זאת והם אינם מסכימים לזה, זה

טוב.

שר הבטחון מ. דייץ:

אינני מדבר על ההצעה. אני מדבר על כך - מה המצרים יכולים לעשות ומה הרוסים יכולים לתת להם ומה נאצר יכול לעשות. אינני מדבר על ההצעה הזאת.

הענין הזה הוא דרך חד-סיטרית. הם אינם יכולים לחזור להפסקת האש. נאצר איננו יכול לבוא ולומר - לא מבחינת המוסר הפנימי, לא מבחינת ה"פתח" וגם לא מבחינת הארצות הערביות האחרות: אני מסכים עכשיו להפסקת אש. הודעה כזאת היא למעשה הודאה בכשלון, וזאת הוא איננו יכול לעשות. מה שהוא כן יכול לעשות בהקשר זה - ואני חושש שזאת אופציה פתוחה - לחייב את המדינות הערביות האחרות לפתוח באש. היות והוא איננו יכול להפסיק את האש, הוא יכול לומר לעיראקים: תפתחו באש; הוא יכול לומר לירדנים: תפתחו באש - וזאת במטרה להכביד עלינו וגם כדי - כלפי העולם - להראות שעומדים במצב של ערב התפוצצות, ערב מלחמה, תראו מה קורה כאן? יש לעצור בעד האסקלציה הזאת. לכך הוא יכול לרתום את הסורים, את העיראקים ואת הירדנים, ואם הם אינם עושים זאת, נאצר אומר: כל מנהיג ערבי צריך או להתפטר או להלחם.

היות ואינני מאמין שהוא יכול לחזור למצב של הפסקת האש, אני חושש מאוד - ואני אומר זאת לא בשמחה - כי פתוחה בפניו אופציה הפוכה. הוא לא יכול לספר מעשיות שהוא הורס לנו את הביצורים. הוא יכול ללחוץ על העיראקים שיפתחו באש מהותחים שלהם על הישובים שלנו, והם אוונטוריסטים ממדרגה ראשונה. קשה לנו מאוד לתקוף את בגדאד. זה כמעט בלתי אפשרי. העיראקים, בשם הרע שיש להם היום בעולם וגם בעולם הערבי, אם הם יצטרכו לתת כתף למלחמת שחרור כזאת, והדבר הזה יעלה להם באלף הרוגים עיראקיים, הם לא יקבלו מזה שבץ. אני לא מסופק אם עיראק כל כך תרתע בפני פניה שכזאת אליה.

ישנה שאלה נוספת, מה בעצם קרה? מה הקש ששבר את גב הגמל, או מה הגמל ששבר את גב הקש? אנו צריכים לראות מה קרה. רק לפני כמה חודשים, נאצר ביוזמתו אמר שהוא מתחיל במלחמת התשה. הוא האמין בזה וגם הכריז את זה. מה קרה בינתיים? קרו הדברים הבאים:

ענין הנפט, עם כל הכרוך בזה, אין לזה ביטוי חיצוני. עד כמה שיכולתי ללמוד את הדבר, בעיית הנפט שם היום קשה מאוד. קודם הפגזנו את בתי הזיקוק בסואץ. נשאר הצינור. הוא זיקק את הנפט בעדן ושלח אותו דרך הצינור. הפצצנו את המשאבות. מזה חודש ימים, מאז ה-3 בינואר, לא הופיעה אף אניית נפט מעדן בראס-סאעדת. כלומר, לדחוף נפט לקהיר הוא יכול רק מאלכסנדריה, אבל שם חסרים לו 100 קילומטרים כדי להשלים את הצינור. לעומת זאת, הוא יכול לעשות עיסקה כספית: למכור נפט גולמי ממורגאן לאמריקאים ולקנות נפט מזוקק בים התיכון ולהביא אותו דרך אלכסנדריה. מבחינה כספית הדבר מסתדר. אחר כך

צנזורה ישראל
אשר מס' 19
צנזורה לעיתונות

להעביר מבחינה פיסית את הנפט לכל מפעלי התעשייה המצויים בסביבות קהיר. לשם כך הוא צריך יותר מיכליות על הכבישים, או צינור. זה דבר שלוקח חודשים להקימו וזה גם אובייקט נוח לפגיעה על-ידינו. משום כך אני אומר שענין הנפט הוא ענין קשה מאוד היום למצרים.

ענין ההפצצות העמוקות וההשפעה שיש להן, זה ענין

ברור.

אני רוצה לציין עוד אלמנט, ואולי הדברים הביאו אותם לפקפק באלמנט הזה - זהו הייעוץ של היועצים הרוסיים. לרוסים יש שם גדול. רוסיה היא ארץ גדולה. נדמה לי שבאיזה שלב מסויים התברר להם שהעצות של היועצים האלה לא סגרו את כל החורים. אני לא מזלזל בידע הרוסי, אבל באיזה שהוא מקום, בשלב מסויים, התברר שכל המערך הזה של ה-אס.אי.2, כל הנ"מ ותחזית הדברים כפי שהתפתחה - לא החזיקו מעמד. גם הפרסטיז'ה של הייעוץ והיועצים הסובייטים נפגעה כאשר התברר שהמדיניות הזאת לא נתנה את הפרי שציפו ממנה. הדבר הזה מדאיג את נאצר מאוד, כי התוצאות המעשיות הן שאין לו תשובה לכל מה שאנו עושים. זה מדאיג גם את הרוסים - כי לקחו עורך דין כזה והפסידו במשפט.

אלה הן בדיוק הדיבידנדות האמריקאיות. האמריקאים יושבים ומחייכים מתחת לשפם. אני לא חושב שזה מקרה. כאשר האמריקאים ראו שהענין חם, הם אמרו לנו בהזדמנות זאת עוד דבר: תרשמו בפניכם שאיננו מעודדים אתכם להפצצות עמוקות, לא אומרים שלא, לא אומרים שכן, אבל אם הענין יתגלגל כפי שיתגלגל, תדעו לכם שאנו לא דוחפים אתכם לזה. לפי דעתי, הם אמרו את הדברים האלה כי נהנו הנאה מרובה מן העסק הזה. הם רצו TO PUT ON RECORD שאמנם להם יש דיבידנדות מזה, אבל לא ידיהם הביאו להפצצות האחרונות האלה, כי התחילו לראות מה קורה במצרים, והדברים התגלגלו תוך שבוע ימים.

כאשר היתה הפשיטה לאי שדואן, ישבנו כאן בלילה ואמרנו: מה יהיה אם הרוסים יצעקו, אבל הם לא צעקו. אולם לאחר שבוע ימים הם כתבו מכתב. אבל בשבוע זה היו ההפצצות הקרובות על יד קהיר ועוד כמה ארועים שגרמו לכך שנשכר לו לנאצר, ומצבו נעשה קשה מאוד בענין הזה. האמריקאים נהנים מכך שמצבו נעשה קשה, בראש ובראשונה מדבר אחד - שהפרסטיז'ה של הרוסים במצרים, כיועצים, כשותפים ראשונים במעלה היא המפתח לפתרון הפוליטי. הם לא העבירו את הסחורה. הענין הזה מהנה מאוד את האמריקאים, אבל הם רוצים שיהיה להם לוח נקי, שלא הם דחפו אותנו לדבר הזה.

אינני בעד זה שנציע עכשיו הפסקת אש. כפי שאמרתי, מבחינה אופרטיבית אנו צריכים להלחם אולם בארבעה לאווים, שאותם ציינתי קודם, ולחכות לסוף פברואר ולראות מה יהיה. לאחר מכן, ואם אפשר לפני כן, להתחיל להדבר עם האמריקאים על שלב הביניים. לא על שלב השלום, כי אם על שלב הביניים. לא על שלב הביניים בנקודת השלום, אלא על שלב הביניים, איך לחיות בינתיים. אני אומר "שלב ביניים" - כי אנו נכנסים לקראת יוני לשנה הרביעית. אנו הולכים לקראת הקיץ. בקיץ הזה מתחיל הקיץ הרביעי. שתי מלחמות העולם ארכו ארבע שנים. אנו נכנסים עתה לקיץ הרביעי. בחודש מרץ נראה את הסנונית של הקיץ, מה יש לנו מהאמריקאים, מה יש לנו מהרוסים ואיפה מחזיקים המצרים, כי כרגע מצבם של המצרים קשה מאוד. ועל כן, עומדת עתה השאלה: מה צריכה להיות מדיניות הביניים של תקופת הביניים הזאת. אני סבור שעל הענין הזה אנו צריכים להדבר ולדבר עם האמריקאים: נקלענו למצב כזה ואתם לא מפסידים שום דבר כתוצאה ממצב זה; מה שהצעתם, הרוסים אינם מקבלים, מה שהצעתם, המצרים אינם מקבלים; אנו איך שהוא חיים. יש להדבר איתם.

אינני רוצה להקדים עכשיו אף מילה לגבי הניתוח

שייעשה לקראת חודש מרץ.

אלה הדברים שרציתי לומר עכשיו, מבחינה מעשית, נוסף למה שאמר הרמטכ"ל מבחינה אופרטיבית על המשך ההפצצות העמוקות אבל במעגל קצת יותר רחוק מקהיר, העמדת עוד כמה לאווים, אבל לא להפסיק בשום פנים ואופן את ההפצצות העמוקות, לעשות אותן אולי בקצב יותר איטי, ולעשות את חשבוננו אחרי חודש פברואר, כשנקבל את התשובה האמריקאית על הנשק וכאשר נראה איך הרוסים הגיבו על העובדה שאנו לא הפסקנו את ההפצצות העמוקות.

מדינת ישראל
אשר מסי 10
צנזור לעיתונות

ראש אגף המודיעין א. יריב:

כאשר אמרתי "אופציה", כוונתי היתה לטווח המייד. לטווח היותר ארוך זו לא אופציה. מה החששות? אני מעריך כי הוא מעריך שהוא הגיע למשבר עכשיו, והוא מבין שהמשבר יכול להתפתח די במהירות, ולכן, להיום ולאתמול זאת היתה אופציה.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

המצב ביחס למצרים וכלפי הרוסים - זאת הנקודה העיקרית בשבילנו. ואנו יכולים להגיד לעצמנו: יהיה טוב. אבל אני לא מניח ואין זה עולה על הדעת כי הרוסים יתנו לנאצר ליפול. רוסיה תעשה כל מה שבירה כדי שלא יפול. היא ניסתה לעשות זאת עכשיו על ידי האמריקאים ועל ידי האנגלים, בעזרת האיגרת ששלחה, אבל היא לא הצליחה. היא תנסה לעשות זאת בכל מיני דרכים, והיא תעשה זאת. איך ומה - לו הרוסים היו נואמים לעיתים קרובות יותר, היינו יכולים לדעת, אבל הם על פי רוב שותקים ואי אפשר לדעת מה הם חושבים. אבל יש להם בוודאי תוכניות, ומפני התוכניות הללו של הרוסים אני מפתח. דבר זה גם מחייב אותנו ליתר זהירות.

הגענו לכך שבאה איזו התאוששות אצל האמריקאים. התשובה שניתנה על ידי ניקסון - וצדקה ראש הממשלה כאשר ציינה זאת - היתה תשובה טובה ומתאימה. זה נכון. כי עד עכשיו לא היינו רגילים לכך. אבל אנו גם איננו צריכים למתוח יותר מדי את השותפים הללו ולהגיד: כל מה שהם מבקשים מאתנו - לא נעשה שום דבר, לא נענה לבקשותיהם. בעוד שלגבי כל מה שאנו זקוקים מהם - נבוא בטענות ובתביעות בכל רגע. אמריקה אמרה שהיא תפעל למען השלום. משום כך עלינו לומר לה: אנו מוכנים לעשות איזה דבר. הנה, אנו מוכנים לבקש שתהיה הפסקת אש, אנו מוכנים להכריז יום על רצוננו להפסיק את המאבק. מתי, אתם שואלים? ומה אנו עלולים להפסיד?

רבותי, לו היה זה ענין של טלוויזיה - דבר זה היה מוכרח להתקיים שבעה ימים בשבוע. אבל זאת איננה טלוויזיה. זאת רק מלחמה. ולכן מלחמה אפשר להפסיק ליום או יומיים. היות וברור שגם דיין וגם הם לא יקבלו את זה, הרי גם הסכנה הזאת איננה עומדת כלל.

שר הבטחון מ. דיין:

אולי אני טועה?

שר הפנים מ.ח. שפירא:

אני חושב שבענין זה אתה צודק.

בעולם יתקבל הרושם, כי הנה, מדינת ישראל מוכנה להפסיק עכשיו את המאבק, היא מוכנה להפסיק את האש, ובלבד שגם האחרים יסכימו לכך. היא גם עשתה איזה דבר. האם אנו מחויבים לעשות זאת שבעה ימים בשבוע? אנו יכולים לעשות זאת שישה או חמישה ימים בשבוע. מה יש בזה? יפסיקו את האש ליומיים ואחר כך יתחילו שוב לירות. מבחינת הדמות שלנו בעולם - יהיה זה דבר יפה ביותר. נוכל לבוא ולהגיד: זאת אנו מציעים.

ברור שמצבנו יהיה קשה יותר כאשר נצטרך לשבת ליד שולחן השלום. אם הם יבואו ויאמרו, מה שירדן טענה עכשיו, שהם מוכנים לשבת על יד השולחן על פי הצעותיו של רוג'רס - רק אז יתחיל אצלנו הדיון. אבל עד אז, אני חושב, מותר לנו לעשות דבר שכזה.

אני מקבל את דברי שר הבטחון, כי אנו צריכים להזהר מאוד בכל הנוגע לקהיר. אמנם הדבר עושה רושם ומוריד את הפרסיטז'ה של נאצר, אבל אנו לא צריכים לגעת בקהיר ולא רק משום שזאת עיר הכירה אלא גם משום שאנו עלולים לפגוע בילדים. ונכון הדבר שעד כה היה לנו מזל. אתה גם אמרת כי כאשר הרוסים שלחו לנו את חשד שלהם, אתה חושב שיכול להיות שבאמת קרה משהו באניה, ולכן הטייסים שלנו...

שר הבטחון מ. דיין:

מה שאמרתי, אמרתי ביחס לתותחים ולא להתקפות אוויריות. אין לי כל ספק שהאווירונים לא הפציצו שום דבר שיכול היה לקרות. אבל כאשר יורים בתותחים, קורה לפעמים שפגז אחד, בגלל קלקול טכני, סוטה או ימינה או שמאלה, או נופל קרוב יותר או רחוק יותר. אני לא אומר שאני חושב שזה קרה. לו הייתי חושב כך, הייתי אומר זאת, אבל יכול להיות שפגז אחד נופל קרוב יותר.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

זה גם יכול היה לפגוע בילדים האמריקאים שלמדו בבית הספר. עם כל הרווח שהיה לנו, יכולנו לצאת מכל העניין הזה עם ראש מורד. אסור לנו מלכתחילה ללכת לדברים כאלה שיכולים להיות לנו לרועץ. צריכים להיות מאוד זהירים ולא לסמוך על המזל והחישוב שדבר כזה לא יקרה.

ביחס לתעלת הע'ור, אני סבור כי דווקא משום שעכשיו חורף ויש קצת מים, ניתן להם לתקן את התעלה.

שר החוץ א. אבן:

הפניה האמריקאית אומרת כי דווקא עצירת הגשמים של החורף הנוכחי מחייבת תיקון דחוף יותר מאשר אפשר היה לחשוב מלכתחילה, אם רוצים למנוע נזקים.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

אתם זוכרים בוודאי כמה פעמים רבים מאתנו אמרו: כל העניין איננו כל כך סימפטי, אבל עשינו זאת. אם האמריקאים פונים פעם אחת ושניה - עלינו להענות לפנייתם. ואתה גם אמרת שיש לך תכנית לאמריקאים, תכנית ביניים. אני מתאר לי שבתכנית הביניים הזאת יש גם ענייני כלכלה, כספים וכל מיני דברים טובים אחרים הדרושים לנו. אני חושב שאם אמריקה פונה אלינו בדבר שכזה, מוטב לנו לבוא ולהגיד: אנו ניתן לתקן את התעלה, אבל תדעו שאנו רוצים שכך וכך יהיה. ולא - אתם תהיו אחראים לזה. עלינו להגיד זאת להם, אבל יחד עם זאת, לתת לתקן את התעלה. היות והיו כמה דברים בינינו לבין האמריקאים בזמן האחרון, טוב יהיה אם נתקן קצת גם את היחסים שבינינו לבינם, וזהו אחד דברים לכך. התשובה של ניכסון נתנה לנו את האפשרות לעשות איזה מחווה כלפיו. הוא עשה דבר - אנו גם כן עושים איזה דבר וממלאים את רצונו. כך צריך להיות. לא יתכן שתמיד נבוא בתביעות ואף פעם לא ניענה לתביעות שלהם.

ברצוני לשאול שאלה: האם מה שקרה באילת לא היה כתוצאה מאיזו שהיא הזנחה שלנו? או שמא זה מוכרח היה לקרות?

השר י. ברזילי:

כל עוד נאצר לא נסוג ממלחמת ההתשה שהכריז עליה ולא חזר בו מהכרזת ביטול הפסקת האש - אין ספק שחובתנו היתה להרוס את כל המערך הנגד מטוסי שלו האחר לאורך התעלה, אבל לא רק זאת, אלא גם לפעול בהפצצות יותר ויותר עמוקות על מנת שהמערך הזה לא ישוקם. יתרה מזאת, במצב דברים זה גם צריך היה לשבש את קווי החיבור שלו מן המרכז אל התעלה. אבל כל זאת ניתן להעשות, ואני מבין מדברי שר הבטחון כי דבר זה גם אפשרי, מבלי לעבור את הגבול של התקרבות יתרה למרכזים מאוכלסים, ללא פגיעה במטרות אזרחיות. משום שיש גבול אשר מעבר לו צפויה בכל זאת איזו סכנה המשבשת את ההישגים הצבאיים שלנו, גם את מעמדנו המדיני, והיא אשר מעלה את ארבעת הלאוים אשר שר הבטחון הזכיר אותם כדי לא להביא לערב מלחמה.

וכאן יש לי שאלה לשר הבטחון. לא הבינתי כל כך טוב כיצד הוא רואה את הדבר שאפשר א-לה-לונג לנהל את ההפצצות בעומק מבלי שזה יביא לערב מלחמה ומבלי שזה יגרור מדינות אחרות לאש. אני אומר זאת משום ששר הבטחון לא רוצה בשני הדברים האלה גם יחד - לא להביא לערב מלחמה ולא לגרור מדינות אחרות לאש.

השר י. גלילי:

למה אתה קורה "א-לה-לונג"?

השר י. ברזילי:

לחודש ימים.

וכאן אני רוצה גם כן לשאול שאלה אשר נשאלה כבר על ידי שר הפנים - מה היה קורה אילו היינו אומרים: אנו מוכנים להפסיק את האש. כולנו מצהירים, גם ראש הממשלה וגם שר הבטחון, כי אילו היה בא היום נאצר ואומר: אני חוזר להפסקת האש, כלומר, לא רק אומר אלא זה גם היה קורה בפועל, היו נפסקות ההפצצות, עם כל הטוב והרע שיש בדבר. מדוע אני אומר עם כל הטוב והרע שיש בדבר? משום שיכול להיות שיש בזה גם איזה שהוא רע, כי הוא ישקם את המערך, הוא ישקם את טילי האס.א.י.2, וכאשר יהיה שוב חזק, הוא שוב יפר את הפסקת האש. כל זה צפוי, אבל כל זה צפוי גם כאשר תהיה הפסקת אש משני הצדדים, אשר הוא יסכים לה. אבל אם זה צפוי בכל המצבים - אילו הייתי מקבל את הסברה שהושמעה כאן, שבעולם יפרשו את זה כגילוי של חולשה מצדנו, שבמישור הדיפלומטי אנו אומרים: אנא, אבל שני הצדדים יחזרו להפסקת אש - אני הייתי שוקל את האפשרות הזאת. אולם אינני חושב שבעולם וגם לא בעולם הערבי, איש איננו רואה אותנו במצב של חולשה אלא במצב של עליונות. אלה הרואים אותנו במצב של חולשה יראו אותנו גם בעוד עשרה ימים במצב של חולשה אם נתעסק רק במטרות צבאיות - ואנו הלא מחליטים להתעסק רק במטרות צבאיות.

אינני רוצה לתפוס כאן את שר הבטחון במילה. הוא גם כן, סוף סוף, מעלה רק השערה. הוא אומר - ואולי אני טועה - שהצעה כזאת מצידנו, שהיינו באים ואומרים: אנו מציעים ביום זה וזה, שבשעה זאת וזאת אנו מכריזים על הפסקת אש ל-48 שעות, אבל אם לא תהיה לכך הדדיות - הכל חוזר לקדמותו. כלומר, אם הם אינם מקבלים את ההצעה - הכל חוזר לקדמותו. אבל קיים כאן היתרון המדיני העצום שלנו, שאנו הצענו דבר כזה. אם דבר זה מביא להפסקת האש - אנו הרי אומרים שאנו רוצים שתהיה הפסקת אש. אילו היה מישור מציע את ההצעה הזאת ביום הפרסום או למחרת יום פרסום איגרתו של קוסיגין, הייתי מתנגד לזה, כי לא הייתי רוצה שתחת הדיקטאט של איגרתו של קוסיגין אנו נעשה דבר כזה, כי זה יכול היה להתקבל ככניעה לאיזה דיקטאט. אבל מאז עברו עשרה ימים. אני גם לא אומר שזה מוכרח להיות מחר. זה יכול להיות כעבור שלושה-ארבעה ימים, ואז עברו כבר שבועיים. היו הפצצות, צפצפנו על האיגרת של קוסיגין מבחינה זאת שכאן נאמר, שעל ידי איגרתו הוא לא הרתיע אותנו. ואם נעשה זאת, איש לא יוכל לומר לנו שדבר זה קשור בכלל לאיגרתו של קוסיגין.

אינני רואה בזה שום סכנה. אני רואה בזה שמץ של סיכוי. אינני רואה בזה שום הפסד מדיני. אני רואה בזה - ואינני יודע איך לומר זאת - חתיכת יתרון בזירה הבינלאומית. הייתי רוצה מאוד שדבר זה יישקל.

אני גם כן חושב, כמו שר הבטחון, שאם ברית המועצות נתנה או תתן מיג-23, הדבר איננו קשור בעיסקה זאת או בעיסקה אחרת. זה קשור בשיקוליה, אבל היא יכולה להיות במצב של חוסר ברירה. כלומר, אם שום דבר לא קורה, מדוע היא צריכה לעשות זאת? היא התחייבה שהיא תמציא אמצעים. אינני יודע אם זה יהיה מיג-23 או טיל קרקע-קרקע, או משהו אחר, אבל היא התחייבה לעשות זאת. השאלה היא האם היא לא תעשה את זה דווקא תוך כדי ההתמדה - ואני לא אומר אסקלציה - של ההפצצות שלנו במשך עוד חודש תמים, לאחר שהיא תעמוד תחת לחץ עצום מצד המצרים, כי הנה הם הולכים לקראת תהום.

אני חושש קצת כי המשך כזה, ללא נסיון מצדנו בכיוון של הפסקת אש, יכול להביא להפעלת החזית המזרחית, דבר ששר הבטחון אומר שהוא איננו רוצה בו, אבל הוא דבר אפשרי אשר יכול לקרות. ואינני רוצה להתנבא ליותר - האם זה יכול להביא גם לערב מלחמה, אשר זה גם כן דבר ששר הבטחון אומר שאיננו רוצה בו, ואני בטוח שהוא איננו רוצה בזה. אבל ישנה איזו שהיא התפתחות אוטומטית של דינמיקה. זאת אומרת, באופן דינמי עושים כל פעם יותר ויותר עד שאנחנו מגיעים למצב של סכנת ערב התלקחות.

אני מצטרף לדעה התומכת בהצעה להפסקת האש. וכאן יש לי שוב שאלה לשר הבטחון, אם לא קשה לו לנסות עוד פעם להסביר את הנקודה הזאת, איך הדבר הזה לא יפעיל ולא יגרור את מדינות ערב האחרות.

ראש הממשלה ג. מאיר:

מה פירוש המילים "הדבר הזה"?

השר י. ברזילי:

המשך המכות במשך חודש ימים, אשר בדרך הטבע לא תהיינה יותר קלות מאלה שהיו בעבר, ואשר תוך כדי אקומולציה, כשלעצמן, הן הופכות לעומס קשה מנשוא במצרים.

סגן ראש הממשלה ושר החינוך והתרבות י. אלון:

אתחיל מהחזיתות המשניות.

אני מודאג מן ההצלחה החוזרת של המצרים בנמל אילת, ודווקא משום קראתי את הודעות שר הבטחון והרמטכ"ל, שהפעם אמצעי הבטחון או אמצעי הנגד הופעלו כהלכה. אני בטוח שכך הדבר. אבל כאן נוצר מצב קצת מגוחך. אנו יושבים בשארם א-שייח' כדי להבטיח את הכניסה הראשית למפרץ אילת, אבל בנמל אילת נפגעות אוניות. ונס עשה לנו הקב"ה, ואולי היתה פה גם תבונה מצרית, שהם דווקא פגעו ביחידות הצי הישראלי ולא במיכלית נפט הפורקת את מטענה. אני חושב שהם נזהרים מלפגוע בצי המסחרי שלנו מחשש שנפגע בצי המסחרי שלהם, אבל בכל זאת פגענו במישור הנפט שלהם. ואינני מוציא מכלל אפשרות, אם מתוך חוסר זהירות, אם מתוך שיקול דעת או מתוך רגע של "שוויץ", שהם יפגעו גם באיזו מיכלית טעונת נפט גולמי, ואנו יכולים למצוא עצמנו במצב של נמל משותק כאשר אנו מחזיקים במבואותיו החיצוניים. אני מציע שאנשי הבטחון שלנו ימצאו איזה פתרון לכך.

בהמשך לנושא הזה אני מציע - ואני מניח שאינם זקוקים לעצות, אבל למען מצפוני - שלא נוציא מכלל אפשרות שפעולות נוספות מסוג זה עלולות להתבצע גם בנמלי חיפה ואשדוד ואולי במתקן הטענת הנפט באשקלון. עד עכשיו נתגליתנו בחולשתנו בעיקר בים, מכיוון שהם זכו להצלחות בעיקר בים, מאז המשתחת אילת ועד לטיבוע האוניות באילת. אני מציע שהנושא הימי ייבדק בדיקה רצינית מאוד.

אני מודאג מאחת הידיעות ששמעתי, שהסובייטים בודקים אפשרות להתקין על מיג-21 מתקני הפצה.

ראש אגף המודיעין א. יריב:

זה כבר קיים.

סגן ראש הממשלה ושר החינוך והתרבות י. אלון:

זאת אומרת, כבר התקינו מתקני הפצה על מיג-21. עד עכשיו היה מקובל כי הסוחוי שימש בעיקר להפצה. לא שדבר זה מדאיג אותי במיוחד לגבי הקוים הקדמיים, כי אין הבדל אם הפצה מוטלת ממיג או ממטוס אחר. אני מקבל את הגירסה של הרמטכ"ל כי אפשרות התגמול שלנו היא כל כך ריאלית שהם ישקלו עשר פעמים אם לעשות זאת, אולם אני גם למדתי מ-21 השנים האחרונות שרציונליות ומנהיגות ערבית הם לא תמיד זהים. לכן, הייתי מציע שנהיה ערוכים גם למכה נגד בסיסים אויריים מצריים באם אמנם הם יעזו לפגוע במטרה אזרחית שלנו.

כאשר אני אומר "מצרים", זה יכול להיות גם על אדמת מצרים אבל גם על אדמת סוריה, כי הם מתפארים בזה שיש להם יחידה אוירית מצרית בסוריה. אני מזכיר לכם כי בדיון הכללי שקדם לאיסטרטגיה הזאת, שקלנו האם להנחית מכה על בסיסי המפציצים שלהם או לא, ובצדק החלטנו לא לפתוח בזה מטעמים אחרים אשר נאמרו על ידי שר הבטחון ואשר אני מסכים איתם. אבל אם חלילה יצאו מדעתם ויפגעו בחיפה או במקום אחר, אינני בטוח שהתשובה לכך היא פגיעה באלכסנדריה, אלא יתכן דווקא שפגיעה בבסיסים אויריים, בין אם מדובר במפציצים או במטוסי קרב, תהיה יותר הגיונית. אני מניח שדבר זה לא יעשה בלי ישיבת ממשלה או ישיבת ועדת שרים לענייני בטחון. אני רק מעלה הרהור שבליבי ובראשי בעניין זה.

מכאן אני עובר לתעלת הע'ור. נכון הדבר שאם בודקים את הסטטיסטיקה, מספר הפגיעות של הירדנים בנו לא נפל בשבוע האחרון ואף לא בשבוע שקדם לו, אבל עובדה היא שבמשך למעלה מחודש ימים, קרוב ל-5 שבועות, שהירדנים לא פגעו במישרין בישושים שלנו. זה חידוש שאני מברך עליו והייתי רוצה שיימשך עד כמה שרק ניתן. אינני חושב שאנו צריכים להשלים עם פגיעה בפטרול נייד שלנו או בכוחותינו, אבל אני בכל זאת סבור שיש הבדל אם הם מכוונים את האש לישושים מזרחיים או ליחידות צבאיות או מוצבים. אני רוצה שנגיע להפסקת אש כללית, אבל, בכל זאת, יש איזשהו שינוי לטובה. ושינוי זה בא בעקבות איזה שהם מאמצים צבאיים מזה ודיפלומטיים מזה. הייתי רוצה לראות בכך אות לבאות. מכאן, אני אמרתי זאת כבר בישיבה הקודמת, לפני שהיתה הפניה האמריקנית, ועתה אני מתחזק בדעתי: אינני יודע אם איננו צריכים לחכות לפניה ירדנית או לא לדאוג לפניה ירדנית, אולם אני חושב שהתשובה שלנו לא צריכה להיות שלילית. האמריקאים פנו. קודם כל, אנו חייבים תשובה לאמריקאים. לא יכול להיות מונולוג אמריקאי, מוכרח להיות דיאלוג איתם.

אני בעד זה שניתן להם לתקן את התעלה. עלינו לומר לאמריקאים כי עד כה, לצערנו, הירדנים לא מראים סימנים של התגברות על הטרור, אבל אם יראו סימנים כאלה, נאפשר להם לתקן את התעלה. התעלה הזאת קלה יותר לפגיעה כאשר היא מתוקנת. אפשר תמיד להרוס אותה. אין אסון בכך שנאפשר להם לתקנה. עלינו להשיב לאמריקאים במגמה חיובית, אבל אני מעדיף פניה ירדנית. גם פניה אמריקאית עוד שווה בעיני משהו. אני מציע לבדוק זאת. איננו במצב שאי אפשר לעשות זאת.

כמה משפטים קצרים לגבי סכום הביניים שלנו על ההפצצות בעומק אדמת מצרים. כיוון שהייתי בין התומכים והיוזמים של המהלך הזה, לא תחשדו בי אם אנקוט בנימה מתונה יותר בישיבה זו. אני חושב שכל ציפיותינו התגשמו. גם אלה שהתנגדו למהלך הזה צריכים להיות מרוצים שהיה רוב בעדו. חילופי האגרות בין קוסיגין וניכסון - גם זהו הישג מדיני, אם כי נוכחנו מנסיוננו הארוך שיש עליות וירידות גם בזה ומחר יכול להשתנות משהו במהלך הסובייטי ובמהלך האמריקאי, ולא הייתי רוצה לראות נכסים אלה כמונחים בכיסנו לבטח. אבל סיכום הביניים הצבאי והמדיני הוא חיובי. בהחלט דחינו אפשרות של מלחמה גדולה בזמן סביר או לא סביר, אלא בזמן הנראה לעין. אני חושב ששחררנו קצת את המדינות האחרות מן הלחץ המצרי. נתנו להן הרגשה בטחונית גדולה יותר לדאוג לעצמם. זאת אולי אחת הסיבות מדוע בלבנון יש שקט יחסי, ופרט לימים אחדים של התפרעות בחזית הסורית, גם שם אנו לא יכולים להתאונן שהמצב כל כך קשה. גם בגבול ירדן יש פחות חבלות. לכל הדברים האלה יש קשר לפעילותנו במצרים, ואני בעד המשך הפעולה, בערך ברוח הדברים שאמר משה.

אני רוצה שנלווה את הפעולה הזאת בהצעתו של השר אבן. כלומר, באופן רשמי אנו מודיעים על נכונותנו להפסקת אש, ואני בהחלט לוקח את שתי האפשרויות כסבירות באותה מידה - שהוא ירחה את ההצעה או שהוא יקבל אותה. אבל זוהי הצעה מסוג ההצעות שמה שלא תהיה התוצאה שלה היא לטובתנו.

ראש הממשלה ג. מאיר:

מה פירוש "באופן רשמי"?

שר החוץ א. אבן:

הצעתי שנשלח את בול או מישהו אחר לומר זאת.

סגן ראש הממשלה ושר החינוך והתרבות י. אלון:

יכול להיות שהודעה רשמית של ראש הממשלה מעל במת הכנסת מספיקה. הודעה כזאת בעיני היא גם כן הודעה חשובה. שמתי לב לתגובות על ההודעות שלך ושל שר הבטחון בנושא זה. היו אלה הודעות שזכו לתשומת לב חיובית. דבר זה מחזק אותי בתיזה שלי ולא להיפך.

מי יכול לדעת מה קורה עם אנשים חיים במשטרים מעוררים? אבל קיימות שלוש אפשרויות: אפשרות אחת, שהוא יתעקש כמו פרד טפש, וכל עיקש קצת גם טפש, להבדיל מעקשנותו, שאנו נמשיך במדיניות זו ונמשיך להכות.

האפשרות השניה - שיקבל את הפסקת האש. לאפשרות זאת יש מעלה. אם תתקבל הפסקת האש, אנו נוכל לשקם את כוחנו, לחזק את קו ההגנה לעומק, נסתום עוד אילו פירצות וכו'. החסרון בהצעה זו, שהוא עלול לשפר את מערך הנ"מ שלו, אשר נפגע עד עכשיו, לקראת סיבוב יותר מאוחר. כאשר קיימנו את הפסקת האש, הבאנו בחשבון שדבר זה עלול לקרות. הקו שלי, ואמרת זאת בישיבת הממשלה - אני מעדיף שלום על הפסקת אש ומעדיף הפסקה על אש. אני לא חושב שהוא יוכל לעבור בקלות כזאת למלחמה אופנסיבית במערך הכוחות הזה ובהיערכות הגיאואיסטרגית הזאת. וכאשר אנו ננצל את הפסקת האש, אם תהיה, להערכות מחודשת שלנו בעומק. מבחינה מדינית, יש לזה אפקט אדיר דווקא בגלל שנגזרה מלחמה ממושכת אתם. יכול להיות שבסוף חודש פברואר, לאחר הערכת מצב נוספת, אפשר יהיה להגיד: הבה נמשיך עוד חודש, ואני מעדיף שהמשך זה יהיה, אם נגזר שיהיה, בעקבות מאמץ דיפלומטי שלנו.

הדבר הזה מתיישב עם התיזה של ניכסון. ניכסון עשה דבר גדול HE PUT ON RECORD שהמצרים אחראים לאי-קיום הפסקת האש. טוב שנחזק אותו בטענה זאת. בענין זה, הוא הופיע כבן-ברית. אני רוצה בכל מקום להופיע אתם בענין זה, אם דבר זה ניתן. אני לא מוציא מכלל אפשרות שדבר זה יקל על הודעתו בענין המטוסים. אני רק אומר שזה לא יתפרש כחולשה מצידנו. זאת הצעה מעמדת כוח. היות ואני כל הזמן סברתי שהאופנסיבה הצבאית הזאת צריכה להיות מלווה באופנסיבה של שלום - אז לפחות באופנסיבה של הפסקת אש.

אני לא מוציא מכלל אפשרות שעוד יכול להיווצר דבר מענין מאוד: אנו נביא אותו עד כדי ייאוש כזה שלא יפנה לסובייטים אלא יסכים לקבל את הצעת רוג'רס. אני מעדיף שיקבל את הפסקת האש.

שר הפיתוח ח. לנדאו:

יש כמעט קונצנזוס סביב השולחן הזה שיש להמשיך להכות. אני מניח שלפני שנתקבלו ההחלטות על מכות אלה היו בוודאי חילוקי דעות סביב השולחן הזה. לא הייתי כאן, אבל בענין זה היו דיונים פרלליים בוועדת החוץ והבטחון של הכנסת, אשר בה משתקפות דעות אלה בוודאי באותן פרופורציות. אם יש הערכה כללית כי מכות אלה השיגו את מטרתן, אם כי לא במלואן - אם אפשר לדבר על חשגת מטרה במלואה - נדמה לי שניתן להגדיר זאת בדרך זו.

היינו רוצים שבקונספציה הבטחונית שלנו יספיק כוח ההרתעה של צה"ל מבלי שישתמשו בו ככוח הכרעה. משום כך, צריך להמשיך להכות חזק ולשכנע כי מספיק כוח ההרתעה ואין צורך להשתמש בו גם ככוח הכרעה. לכן עוד לא הגענו עדיין. לכן צריך להמשיך ולהכות כדי שיספיק כוח ההרתעה שלנו.

אני רוצה שלא נגיע לקונפונטציה ביחס לתכנית רוג'רס. זאת אחת הסכנות הגדולות ביותר. ומכאן, אני מגיע להתייחסותי להצעה שהעלה שר החוץ ואשר נתמכת על ידי שר הפנים ושר הבריאות, כאן פנים וחוץ חברו יחדיו להצעה בדבר הפסקת האש, לדבר על כיבוד הפסקת אש ולהציע עוד פעם הפסקת אש. אני חייב לומר שאני רואה בכך סכנה. עלינו לראות מהלכים אפשריים כתגובה לפנייה זאת. כלומר, אם תופסק האש - היא תופסק משני הצדדים. ההנחה ששר הבטחון העלה לפנינו היתה שאין סיכוי לדבר הזה. אינני מניח בכל זאת שנאצר יתקשה לעכל נושא זה בצינורות שונים. ואז הבעיה שאנו נעמדים מולה, ומיד, היא תכנית רוג'רס, החלטת מועצת הבטחון, נסיגה. לא הייתי רוצה שנעמוד בקונפונטציה מול פרובלמטיקה כזאת היום, אשר היא המסוכנת מכולן היום. לא הייתי רוצה שנסתבך בשאלה הזאת ללא כל צורך.

אנו לא צריכים לשכנע את ניכסון שאנו רוצים בהפסקת אש. הוא קובע במסמך שלו כי האשמים לאי-קיום הפסקת האש הם המצרים. אין צורך בכל דוקומנטציה נוספת מצידנו. זה כבר קיים מבלי לדבר על אספקטים אחרים. נאצר רוצה לשקם את כוחו. אחת המטרות שלנו היא להרוס את הנ"מ שלו למען נוכל לטוס בשמי מצרים באופן חופשי ולא לאפשר לו להתארגן מחדש.

את הדברים האלה אני אומר לגבי המהלך הזה. אני רואה בו סכנה ואינני מציע להסתבך בו. מה עוד שאין צורך בזה. אין גם צורך לשכנע את האמריקאים בכך. הם משוכנעים.

ועתה אני רוצה להתייחס למהלך השני, כוונתי להצעה להודיע לאמריקאים כי נסכים לתיקון תעלה הע'ור. נעשה זאת כמחווה. נאמר גם שחוסין עומד לצאת להתמודדות עם הפדאין כדי לעשות סדר. אני רוצה לומר שוב פעם: אני חושש שגם במערכות ישראל-ירדן וחוסין נועמד בפני תכנית רוג'רס מבחינת ישראל-ירדן. אני חושש ממצב זה. זהו מצב לא סימפטי לגמרי. אנו יודעים מה האמריקאים תובעים בשטח זה. אין לנו בשטח זה מה לתת כמעט. למה לנו להיות מועמדים במצב מדיני טראגי ביותר, כאשר אין כל הכרח בכך? כאשר אין כל כורח בכך? ומה עוד שחוסין מודיע שהוא מנסה לפתוח במשא ומתן על תכנית רוג'רס. הוא גילה את הקלף שלו. הוא מנסה לצאת איך שהוא מהפטרונאז' הנאצרי כדי להתחיל במשא ומתן על תכנית רוג'רס. אנו דחינו תכנית זאת לחלוטין. הגדרנו אותה כגרועה. למה לנו עכשיו קונפירנטציה על התכנית הזאת?

ראש הממשלה ג. מאיר:

מה הקשר בין התעלה לבין תכנית רוג'רס?

שר הפיתוח ת. לנדאו:

נניח שהשגנו היום את הפסקת האש. אין לי כל ספק שנאצר ינסה, כלפי העולם כולו - ומהלך כזה לא ישאר בסוד - להצמיד אותו לענין תכנית רוג'רס, לענין קיום החלטת מועצת הבטחון ולהחלטה על נסיגה...

ראש הממשלה ג. מאיר:

ותעלת הע'ור?

שר הפיתוח ת. לנדאו:

לגבי תעלת הע'ור אני אומר אותם דברים בדיוק. לדעתי, אותה פילוסופיה פועלת בשני הכיוונים גם יחד.

שר המשטרה ש. הלל:

הצעת רוג'רס לא נולדה על רקע הפסקת אש.

שר הפיתוח ת. לנדאו:

הבעיה היא לא להיות מועמדים לקונפירנטציה ישירה מול הצעות רוג'רס. עלינו להמנע מכך. לגבי התעלה, אפשר להגיד למלך: תילחם בפדאין, תוסיף להילחם בהם, אנו לא נותנים לתקן את התעלה, ובזה נגמר הענין.

אני רוצה להעיר הערה קצרה לגבי ההסברה הדרושה כיום בארצות הברית בדבר הסכנה של החדירה הסובייטית והבלימה הרצינית הנמצאת כאן בענין זה; הסכנה הקיימת לאירופה הדרומית; הסואץ והחדירה למקורות הנפט במפרץ הפרסי; החדירה לאפריקה כולה; כל העמקה סובייטית כאן קשורה בנקודות שציינתי. יש גם להעלות את ענין דאלס ב-1956 והתוצאות שהיו אז.

שר התיירות מ. קול:

ברצוני לשאול תחילה שתי שאלות. בקשר עם הפעולה באי שדואן, היתה ידיעה בעתון על שיחה שהתקיימה בקו האדום בין מוסקבה לושנינגטון. האם ידיעה זו נכונה או לא?

שר החוץ א. אבן:

אין זה נכון.

שר התיירות מ. קול:

האם ישנו הסכם בין העיראקים לבין הכורדים? והאם, כתוצאה מן הסכם כזה, אין הם יכולים להפנות כוחות עיראקיים נוספים כדי ללחץ על הקו שלנו, כפי שנאצר רוצה? מה המצב בחזית הזאת?

לגבי ה"קלעייך געלט" - כי יש "קלעייך געלט" ו"גרויט געלט" - וכוונתי לתעלת הע'ור. אם האמריקאים, אשר עושים לנו כל כך הרבה טובות, מבקשים זאת מאתנו, מדוע שלא נענה להם? השר לנדאו, מה איכפת לך? יתקנו את התעלה. אם יהיה צורך, נפגע בה מחדש. זה דבר שהולך וחוזר. אני בעד הענות בענינים קטנים כאלה. אלה הן ג'סטות קטנות. כאשר הם עושים לנו ג'סטות כל כך גדולות, והנשיא ניכסון כותב איגרות כל כך יפות - אני צריך להיות עקשן ולא להיות מוכן לג'סטות קטנות? אני בעד ג'סטות קטנות.

עכשיו אני מגיע ל"גרויט געלט". אני חושב שיש לנו הישג עצום מאוד בקו המצרי על ידי זה שהחלשנו את הלחץ על קו התעלה שלנו. הם אמנם ממשיכים לירות עלינו, יש לנו קורבנות, יש גם פעולות קומנדו, אבל אם נשווה זאת למה שהיה קודם לכן - אין מקום להשוואה. חיל האוויר חולל מהפכה מוחלטת בקו הזה. זהו הישג גדול.

אני שמח שהלכנו בקו ההפצצות על מטרות צבאיות ומחנות צבאיים. אני מחייב את הלאוויים ששר הבטחון דיבר עליהם. אנו מקיימים אותם כבר היום. ועובדה היא שלא הלכנו על תחנות הכוח. טוב שלא עשינו דברים שהיו פוגעים במעמדם ובדמות שלנו. הלכנו על מחנות צבאיים והדבר גם נתן תוצאות. משום כך אני סבור שהשגנו הישגים חשובים מכל הבחינות והחלשנו את היכולת המצרית והרסנו את הפרסטיז'ה של נאצר.

אני מציע שנמשיך בדרך זאת - כפי שהציע שר הבטחון - פעמיים בשבוע, עם כל הלאוויים שצייך היום. אבל אני מציע לעשות זאת יחד עם התקפה גדולה מצידנו, התקפת שלום ולמען קיום הפסקת אש בעולם. אנו נעשה את שלנו. אילו היתה פניה אלינו מצד האמריקאים, ואני אומר זאת בהמשך להצעתו של שר הפנים, הייתי תומך בג'סטות זאת כלפי האמריקאים, כדי להראות למצרי שאם יש כוח המשפיע כאן - אלה הם דווקא האמריקאים, למרות כל הסכנות הכרוכות בכך. אבל היום איננו דנים על כך. לא היתה כל פניה כזאת אלינו. הרוסים לא פנו אלינו, האמריקאים לא פנו אלינו, אף אחד לא פנה אלינו.

אני מציע לקבל את הצעת שר החוץ. מה הספק שלי לגבי הצעת שר הפנים? אני לא רוצה שיזכירו לנו שאנו מעין וייטנאם. יש לכך איזה שהוא דבר. בווייטנאם הפציצו גם מטרות אזרחיות, גם תחנות דלק, גם גשרים, אבל גם מטרות צבאיות. אני לא רוצה בענין זה להיות כמו וייטנאם. דבר זה מוכרח לעורר את האסוסיאציה הזאת. שר החוץ מציע לעשות את המתקפה הזאת או על ידי זה שראש הממשלה, שר החוץ או שר הבטחון יחזרו על הנכונות שלנו, או בדרך אחרת, ויאמרו זאת, כי אנו מוכנים בכל רגע להפסיק את האש. ההודעות שהיו עד עכשיו היו הודעות טובות ואני משבח אותן. אנו לא רוצים במלחמה זאת, נאצר הכריז נגדנו מלחמת התשה, ברגע שאתם תקיימו את הפסקת האש - אנו נקיים את הפסקת האש. מכיוון שאנו מצליחים בהפצצות ומכיוון שכבר אמרנו זאת בעבר, מוטב לנו לומר זאת עוד פעם. לכן הצעתי היא - מצד אחד, אנו ממשיכים להפציץ מחנות צבא, ומצד שני, יוצאים במתקפה כזאת בדעת הקהל.

שר החוץ א. אבן:

לא עשינו זאת בצורה שתחייב אותו.

שר התיירות מ. קול:

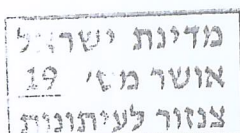
אני מציע שנעשה זאת בצורה שתחייב אותו. פעם היתה איזו פניה דרך ראש הממשלה, אבל לא היתה כל תשובה.

ראש הממשלה ג. מאיר:

בן גוריון הודיע פעם מעל במת הכנסת שהוא מוכן לנסוע לקהיר. הוא לא קיבל ויזה. אם מדובר על לומר זאת עוד פעם מעל במת הכנסת - בבקשה.

שר התיירות מ. קול:

או בצורה אחרת.

קריאה:

כאשר אגיע לדיבור אומר מדוע אני נגד "או הצעה

אחרת".

שר התיירות מ. קול:

מותר לנו גם בצורה אחרת. ברגע זה אני לא רוצה

לסמן זאת. תחשוב אתה על כך.

שר החוץ א. אבן:

מבחינה דיפלומטית - זה מובטח לנו כאשר ההודעה

תבוא מעל במת הכנסת. נפרסם זאת גם כמכתב. זה מסמך.

שר התיירות מ. קול:

מה ששר הבטחון הציע - זה לחודש פברואר. נראה

מה יהיה הלאה. לעת עתה אני מקבל את ההצעה עם כל הלאוים, כפי שהוצעה כאן.

שר האוצר פ. ספיר:

אני רוצה להדגיש לראשונה מה עשו לנו. עוד אין

לנו כל 50 הפנטומים. עוד אין לנו את כל 100 הסקיהוקים. אני רוצה לומר מה הם עשו ומה הם שינו. אני אומר זאת לא מפני שאני רוצה להעריך את העבר, אלא משום שאני רוצה להעריך עד כמה, בכל זאת, העניין תלוי במעצמה אחת. גם שר הבטחון בהצעתו לחודש הקרוב אמר - או אומר זאת אחרת, הנקודה הראשונה בהצעתו היתה, כי בעוד חודש ימים צריכה להתקבל התשובה בעניין עוד 25 פנטומים ו-80 סקיהוקים.

שנית, אני לא רואה הבדל בין מה שאמרה כבר ראש

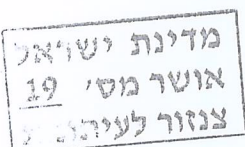
הממשלה לבין מה שאומרים ומציעים כאן, בצורה זאת או אחרת. ראש הממשלה אמרה בשבוע שעבר שאם נאצר יבטיח לשמור על הפסקת האש - גם אנו נשמור עליה. אינני יודע את הצורה. גם שר הבטחון אמר פעמיים בשבוע, אנו נמשיך להפציץ, אבל יכול להיות שבאותו שבוע לא נעשה זאת בימי התחנונים אלא בימי חמישי ושישי. זאת אומרת, אפשר לא להפסיד אפילו הפצצה אחת. אבל בזה שאנו בצורה זאת או אחרת נגיד משהו בעניין זה - אני רוצה להזכיר כאן כי היה עניין רודוס. לא הפסדנו מזה. כלומר, לא הפסדנו מזה שאמרו: רודוס - כן. וזה היה ביום הראשון. אצל מישו היו היסוסים. אני לא רוצה להגיד שזה היה אצל ראש הממשלה או אצל שר הבטחון. אבל היה היסוס בעניין רודוס. והנה, זה מהדהד עד היום. לא הפסדנו מזה. זה מהדהד עד היום בעולם, ואולי עוד נחזור לזה.

לפעמים מדברים אצלנו מדוע ההסברה שלנו היא

כזאת, מדוע איננו מסבירים די. לצורה יש ערך. אבל העניין מוסבר. כאשר אמרנו "רודוס", קיבלנו הדים חיוביים.

אצלנו זה בנוי כך. אינני מאמין שרוסיה תעזוב את

נאצר. לפני שנתיים וחצי נפגעה רוסיה במשך שלושה ימים במלחמת ששת הימים: הפרסטיג' של כספה, הפרסטיג' של ציודה הצבאי והשפעתה במצרים. כל שלושת הדברים האלה עומדים היום בולטים עוד יותר. לדעתי, אנו נכנסים עכשיו לשנה הרביעית. שום דבר איננו עניין של יום, איננו עניין של שבוע, אלא לפעמים צעד פזיז ביום או בשבוע, בשטחים מסויימים - יכול להיות כמו בעניין הכרעת הנשק שאנו צריכים לקבל - יכול לשנות הרבה.

וכאן תפקידי מחייב אותי להגיד זאת - גם אני נשמתי לרווחה כאשר קראתי את המאמר ב"ניוז-וויק" בדבר ההכרעה, וההתעלמות מהכרעה וכל מה שהיה כתוב בו. אבל העיסקה הזאת שיש לנו כאן - ואני קושר גם את זאת - היא עיסקה של 300-350 מיליון דולר, אשר עבורה אנו צריכים גם לשלם. אני כבר אומר שאין לנו את הכסף לשלם עבורה. אם יאמרו לנו: שלמו וקחו - אין לנו את הכסף לכך. אם אנו רוצים לקוות ולא לשלם - זה גם כן קשור. אני לא מציע שנהיה נגזרים אחרי ארצות הברית, אבל בשיקולנו בענינים אלה אני רוצה שניקח בחשבון ממי קיבלנו את הנשק אשר בו חוללנו מה שחוללנו באוויר, וממי אנו מחכים לתשובה תוך שלושים יום בדברי הכרעה על מתן נשק נוסף. התמורה של הנשק הנוסף גם היא תלויה באותו הגורם. זה לא אומר שאנו נמצאים במצב אשר בו מה שיאמר בארבור, רוג'רס או סיקסו, אנו מיד נעשה. אני רק אומר שבדברים שעלינו להתייחס אליהם נראה אותם בפרופורציות הנכונות.

היות ואנו נכנסים לשנה הרביעית, אמרתי - אולי בחוץ אסור להגיד זאת, אבל כאן - אין לנו התשה רצינית בגבולות. לפי מיטב הכרתי ומצפוני, אני חייב להגיד את זה - יש לנו התשה כלכלית, וגם לזה יש קשר. עוד ארבעה חודשים אנו נכנסים לשנה הרביעית. אני יכול לא להסכים ליותר מאשר הסכמתי. שר הבטחון אמר ששתי מלחמות העולם נמשכו ארבע שנים כל אחת. וכאן, שנים וחצי מיליון תושבים...

שר המשפטים י.ש. שפירא:

מלחמת העולם השנייה נמשכה שש שנים, מ-1939 עד

1945.

שר האוצר פ. ספיר:

הלוואי ויצדקו אלה שעושים לי קריאות ביניים. מי יתן. אבל מסוף 1939 עד ראשית 1945 זה רק חמש שנים. אבל מיום שארצות הברית נכנסה למלחמה - 4 שנים. אבל לא זה חשוב. אנו לא אמריקה. אנו גם לא אנגליה, וכוונתי לאנגליה ההיא, לאימפריה הגדולה.

אחשוב את זה לצעד לא נכון אם אנו לא נעשה - ואני לא קורא לזה אפילו מתקפת שלום - את הצעד התכסיסי הזה. אני לא יודע כל יום מה ילד הבוקר ומה ילד הלילה. אבל אני יודע דבר אחד - אם עושים צעד נכון, יש לזה בכל זאת חד כלשהוא בדעת הקהל. אמרתי מספר פעמים שאני מצטער על כך שצרפת נטשה אותנו. יותר ויותר, בענינים גורליים שלנו, בענינים של נשק וכלכלה, תלותנו בארצות הברית נעשית בולטת יותר. על מה שמזין ועל מה שבחיינו - אני לא מציע שנוותר. אבל מה שנראה לנו כעניין של יום או של ארבעה ימים, או מה שנראה לנו כעניין לרגע של גילוי רצון טוב - אני בעד זה. וכאשר אנו עומדים להחליט על זה - לא נחליט על זה כאילו אנו החזקים ביותר בעולם, אלא נחליט על כך בהתאם למצבנו.

שר התחבורה ע. ויצמן:

אתחיל מן הקטן אל הכבד, מחוסיין לנאצר. לפי דעתי, לא צריכים לתת לתקן את תעלת הע'ור. אני לא משוכנע שבשביל אמריקה הגדולה זוהי בעיה כל כך גדולה. יכול להיות שאינני רגיש לכובד הלחץ, כי אינני רואה אינפורמציה.

ראש הממשלה ג. מאיר:

זה לא יעזור.

שר התחבורה ע. ויצמן:

לפי דעתי, לא צריך לתת לתקן את התעלה. איננו צריכים להסתפק בכך שיאמר, בפעם ה-17, כי הוא רוצה להשתלט על המצב, או יכתוב כמה משפטים שהוא רוצה לעשות סדר בלגיון. אני נגד ענין התעלה. ואינני רוצה להתייחס לחוסיין יותר מדי, בהזדמנות זאת, משום שהעיקר היא מצרים. ואתחיל בנושא הפסקת האש.

אני נגד כל הצעה האומרת שיש לבוא ולהציע הפסקת אש. אני בעד להמשיך הלאה לפי הקווים של שר הבטחון, אשר כללית אני מקבל אותם, עם הרהורים מסויימים, שאתייחס אליהם בהמשך דברי.

מאז הפסקת האש - ואני חוזר ואומר, כי אני נגד הצעה שכזאת, ויש לי נימוקים, אולי משונים, משלי - תקפנו עד עכשיו 11 יעדים, עד כמה שזכור לי, ואולי פעם או פעמיים תקפנו אותם יעדים עצמם. יכול להיות שאני טועה בכמה מספרים, אבל אני מעריך שעד עכשיו הורדנו 350-400 פצצות על יעדים אלה. עם כל שמחתנו ועם כל הערכתנו כי היו להפצצות אלה אפקטים על מצרים - אני חייב לומר, כי בהפצצות צריך מאוד להזהר. הורדת 20-30 פצצות על מחנה צבאי - יש לכך אפקט מסויים, אבל אם לא באים עוד פעם לאותו מחנה - שוכחים זאת. אנו מכירים זאת מעצמנו, אנו מכירים זאת מההפגזות עלינו. יש לנו הערכה מוגבלת כרגע. אינני יודע מה יהיה הלאה.

הנקודה השניה - היתה פניה רוסית. מבלי לנתח אותה.

שלישית, ישנה התעוררות מצרית בשבועיים אחרונים. יום יום מופיעים מטוסים מצריים מעל לשטחנו, ולמזלנו - כי הם אינם בקיאים - ההישגים שלהם מוגבלים. אבל נאמר לנו שהם באים יום יום. המצרי מנסה לשכנע את עצמו שזה לא כל כך נורא, למרות שהוא רץ למוסקבה וחזר עם האיגרת. כלומר, שזה כן לוחץ על המצרי.

לאור שלוש הערות אלה - היות שההפצצות, עם כל האפקט החיובי שיש להן, הן בסך הכל על 11 יעדים, עם מספר כזה או אחר של פצצות; שנית, ההתעוררות המצרית היחסית; ושלישית - האגרת הרוסית - אם נעשה עתה איזה שהוא ניואנס, לפי דעתי, יפרשו זאת ויאמרו: אתם רואים? זה כואב להם, הם לא יכולים להיות יותר אקטיביים, נופל מטוס אחד או שניים, אנו מפציצים אותם, הרוסים לוחצים עליהם. אינני רוצה לעשות מזה לבוריזציה.

לפי דעתי, לבוא ולהכריז הכרזה כזאת - תהיה זו טעות. יש להמשיך להפציץ אותם בתכנית מרוכזת. כי מ-11 הפצצות מסוכן מאוד להוציא מסקנות מרחיקות לכת שכל מצרים מזועזעת.

שר האוצר פ. ספיר:

אתה בטוח שרוסיה כבר אמרה את המילה האחרונה

בענין זה?

שר התחבורה ע. ויצמן:

אתייחס לזאת. יש לי דעה בענין זה ואני מקווה שאני צודק. אתייחס לאיגרת האמריקאית וגם לאיום הרוסי.

לפי דעתי, באיגרת האמריקאית יש הבנה. לא אגיד אסמכתא, אבל יש הבנה. אי אפשר לצפות שהאמריקאים יאמרו באיגרת רשמית: בואו והפציצו את מצרים. אבל כפי שאמרתי, ישנה הבנה בניואנסים, כי אחרי הכל, אין היא שואבת נחת ממצרים, אבל אין היא נותנת אסמכתא: קדימה, המשיכו הלאה.

ובאשר לאיום הסובייטי - אמרתי זאת פעם ואני חוזר עתה על דברי - ברגע שאומרים "הרוסים", או שאומרים "הסובייטים" - מיד יש איזה שהוא חשש ואיזו שהיא רתיעה מובנת. אבל אין איום בעל ערך אם מאחריו אין מימוש. אני משוכנע שהיום רוסיה, כאשר היא מאיימת - אין מימוש אחרי איום זה. אני שואל ואני מוכן לשאול כל אחד, גם את הרמטכ"ל, את השאלה: נניח לרגע שהיא תרצה להגיב - איך היא תגיב? נאמר כאן: כן יבואו טייסים רוסיים או לא יבואו טייסים רוסיים. אני סבור שחיל-האוויר הרוסי לא יכול להגיע לכאן; הצי הסובייטי במזרח התיכון איננו צי אפקטיבי להתערבות אלא צי למכה אחת. יש לי על כך הערכה משלי. אני מוכן פעם לתת את הערכתי האישית על כך. אבל זה איננו תפקידי. אני מציע שפעם תינתן על ידי הרמטכ"ל הערכה, מה זאת אומרת התערבות סובייטית במזרח התיכון. לפי דעתי, זוהי התערבות מוגבלת לחלוטין. ולכן, האיום הסובייטי, כאשר ההתערבות מוגבלת, הוא איום מוגבל. ודאי לא ממשי הוא שהאיום הוא כפי שכאן נמסר עליו, והוא וודאי איננו כל כך נוראי. לכן, אני חושב שזאת אסמכתא להמשיך הלאה.

אני גם לא מקבל לגמרי את הדעה האומרת שרוסיה מעוניינת שנאצר ישאר. יכול מאוד להיות שרוסיה מעוניינת שבאיזה שלב שהוא נאצר יפול. למה לה קנה רצון כזה שאיכזב אותה פעמיים ועומד לאכזב אותה פעם נוספת, שהורס את הציוד הרוסי שהוא מקבל ממנה, שאין לו צבא שהוא יכול להשתלט עליו - אולי מישאו מניח, במצב שכזה, שאולי רצוי לתת לו ליפול? ומבלי להכנס לענין האם זה טוב לנו או לא טוב לנו - ואם אני אשאל אני אומר שזה טוב לנו - אני לא מניח שזה השיקול הרוסי.

אני לא רוצה להכנס לנושאי מודיעין ולומר האם יש מיג-23 ומה זה מיג-23. ברוסיה עוד אין מיג-23, ובמזרח אירופה עוד אין מיג-23. לא צריכים להתרגש מזה כל כך. וכאשר יבוא מיג-23 - אמרו כבר הרמטכ"ל וראש אמ"ן - חשוב מי שיושב בתוך המטוס. אבל לפי מיטב הערכתי אין היום לרוסים מיג-23.

לגופו של ענין ולדברי שר הבטחון - יש לי הערכה משלי - ואני מצטרף גם לדברי שר האוצר, והלוואי שאני טועה - שהמצרי, באיזה גבול שהוא, חייב לעשות משהו יותר רציני. אולי הסנוניות הראשונות הן ההפצצות היומיות הבלתי יעילות הללו או הנסיונות לחציית התעלה בצורה מוגבלת.

ואני אומר זאת לא משום שאני מושפע מהנימוקים של נאצר, אבל, איכשהוא הוא עוד פעם הדליק לי אור.

אנו לוחמים במלחמה מוגבלת, לא מלחמה טוטאלית. בין השאר, אי אפשר להשוות אותה למלחמת ששת השנים של אנגליה. אנו נלחמים מלחמה מוגבלת, לא מלחמה עם יעדים לכיבוש, לא מלחמה של אופנסיבות גדולות, אלא מכות חלקיות, בכדי להחזיק איזה מצב ולמנוע מצבים בלתי רצויים. במלחמה מוגבלת לאבידות שלנו יש קנה מידה שונה לחלוטין. במלחמה כמו מלחמת ששת הימים, כאשר נהרגים 4 בחורים - לא אומר שעוברים לסדר היום, אבל יש לכך משמעות אחרת לגמרי. אולם במלחמה מוגבלת כאשר נהרגים 4 בחורים - יש לכך משמעות אחרת, כי גם אבידות צריכות להיות מוגבלות. ואם אי פעם יצליח המצרי לתת לנו מכה, אפילו מכה לא כל כך גדולה - היות וזוהי מלחמה מוגבלת, האפקט יהיה הרבה יותר גדול. כמו האפקט לפעולה באילת, או האפקט שישנו כאשר כל פעם קורה לנו משהו.

ועל כן, למצרי יש היום אפשרות אחת - ויש לי הערכה ברורה מאוד בענין הזה. הוא נמצא ברמה לא הכי גדולה בעולם בכוח המפציצים שלו. עם כוח המפציצים שלו הוא בוודאי איננו מסוגל להכנס ביום, הן בגלל הטווח והן בגלל מטוסי היירוט. כוח המפציצים לא יכול לטוס בלעדיהם, אם בכלל. אבל וודאי כי עם כוח המפציצים שלו קל לו יותר להכנס בלילה וקשה לנו יותר ליירט אותם. מספיק שפעם אחת, במצב שאנו מותחים לו את החבל - וזה מה שמדאיג אותי - ועם דעת הקהל בעולם תהיה נוחה, הוא יכול משהו לעשות באילת או במקום אחר, שאינני רוצה כרגע לנתח אותו. והיות ואנו נשארים בתוך המסגרת של יעדים צבאיים שאותם אנו תוקפים - מבחינתי הוא יעד צבאי. אינני יודע מדוע אפשר לתקוף מחנה צבאי או מחסן תחמושת במקום פלוני, או סוללות אס.אי.2 במקום אלמוני, או מתקנים צבאיים אחרים - זה דבר המביא להתרגשות מסויימת, בעוד שתקיפת מפציצים על הקרקע - זה לא.

אני יודע שיש גורם מאוד מסויים, ששוקלים אותו, וזהו גורם האבידות. אני מוכן להסתכן ולומר כי לפני שנכנסנו לתקיפות חיל האוויר בתעלה, היתה הערכה על האבידות שתהיינה. אני יכול לומר היום שהאבידות הן הרבה פחות מכפי שהעריכו זאת.

אני חושב שאנו צריכים בכובד ראש לשקול את האפשרות הזאת. ואני מדבר רק בעד עצמי. יש לי הרגשה או הערכה שבאיזה שלב שהוא המצרי יצטרך לעשות משהו. ואם הוא יצטרך לעשות משהו רציני, זה לא יהיה עם הסובייטים על מוצב, אלא עם המפציצים. ואם הוא יעשה זאת עם מפציצים - זה יהיה בלילה ובעומק.

משום כך, אני בהחלט ממליץ לבחון את האפשרות הזאת. יכול להיות שזוהי שאלה של זמן. אני מקבל שיכולים לקשור זאת עם ההחלטה האמריקאית של קבלת או אי קבלת מטוסים, אם כי אינני יודע מדוע זה ירגיז את הבית הלבן יותר אם נהרוס שלושה מפציצים או כאשר אנו מפציצים בחילואן. אני חושב שלא. אני מוכן לקבל דחיה מסויימת עד לקבלת ההחלטה האמריקאית. אבל, בסופו של דבר, במתיחת החבל, ושעה שלא רואים את סוף ההפצצות - ולי יש הערכה מתי יהיה הסוף; והיות והגבלנו עצמנו ליעדים צבאיים - ואני מקבל זאת - אני ממליץ ומבקש שתיתן הערכה על ידי שר הבטחון או המטה הכללי, מדוע לא נלך לתקוף את המטוסים. אם ההערכה תהיה שלילית - מדוע זוהי התשובה? אם ההערכה תהיה חיובית - מתי? אולי נקבל גם הערכות על מה שיש.

בסך הכל, בשלב זה, פרט להערה הזאת, אשר מבחינתי היא וודאית חשובה, כי אצלי היא בעלת משקל בהערכת המצב שלי - אני מקבל את ההערכה של שר הבטחון, בעיקרה, לעשות פעולות בסדרי גודל של זמן. לו אפשר היה, תוך השבוע הבא או מיד בתחילת מרץ - הייתי פוגע בכוח המפציצים המצרי, כדי להוריד את הסיכון, אפילו אם ישנו סיכוי נמוך לסיכון כזה. כי כפי שאמרתי, זוהי מלחמה מוגבלת, ובמלחמה מוגבלת האפקט שלנו בעורף הוא הרבה יותר גדול.

השר י. גלילי:

אינני חושב שבישיבה זאת באו לידי ביטוי נימוקים בפני התערבות צבאית סובייטית ישירה. אם כי אני חושב שלגבי נושא זה - אם כי זה נתון להערכה ויש תמיד מהסתומות - מוטב לא להקל ראש.

לכאורה מזדקרות פה שתי שאלות עקרוניות, בעקבות דברי שר הפיתוח וגם קצת בעקבות דברי שר התחבורה. ואני רוצה להגיד כך: האם כל עוד קיימות הצעות רוג'רס, לגבי ההסדר הישראלי-מצרי או ההסדר הישראלי-ירדני, אנו נמנע את עצמנו מיוזמות מדיניות אשר באות לשפר את מצבנו בזירה הבינלאומית - ביחוד שהרעיונות שהועלו פה בדבר איזה אקט טקטי ופוליטי, אשר באו על יסוד הצעותיו של שר הבטחון - ואיש לא ערער על הצעות שר הבטחון, לרבות הלאוויס שהוא העלה אותם ביוזמתו ולא היה דרוש לסחוט זאת ממנו - נתקבלו על דעת כל החברים, לגבי תכנית פעולה עד סוף חודש פברואר, בהמשך למה שנעשה עד כה. איש לא מערער על זה, אלא הדברים אמורים, שתוך כדי הפעילות הזאת תימצא צורה מתאימה אשר היא תסייע לנו במאבק המדינה להיטיב את הדימוי ולהשען על זה בוויכוח מדיני, מבלי שיש הרבה תקווה שתהיה היענות מצרית. וזאת, לעומת החשש - שיכול להיות שהוא מבוסס - שהעלה הרמטכ"ל, שהאפקט של ההפצצות בעומק עדיין לא הצטבר עד כדי כך שיכול להיות שיש סיכוי להיענות מצידם, בשם לב למה שקרה עד עכשיו. לעומת זאת, הייתי יכול להאחז בסיכוי הזה, שאם יבואו מהלכים ממעצמות אחרות וגורמים אחרים, ואנו נרתע לעשות דבר שכזה, שצא יפרשו את הדבר כהרתעות מפני לחץ.

אני מעדיף קיום הפסקת אש, משום אז, כל התופעות הפוליטיות שיכולות לבוא, לכשיוחלט על הפסקת אש, נעמוד מולן.

אני מסכם דעתי ואומר, שהפעילות האווירית בעומק מצרים הצדיקה את עצמה, ביחוד בעיני מי שלא הניח שהיא תביא לנפילת נאצר. אבל הרישומים שלה, במידה שהם מתבטאים בזירה המדינית ובזירה הצבאית, הם מצדיקים בהחלט את הפעילות הזאת. לכן, אינני רואה שום צורך בהחלטה כזאת, אלא אם יש מתנגדים לה. אני מציע שראש הממשלה תראה עצמה מוסמכת, בהתייעצות עם שר הבטחון ושר החוץ, לצורכי מאבק מדיני, להעלות מחדש את התביעה להפסקת האש. בסוף חודש פברואר, נשוב ונדון במצב, ואז יהיה הזמן לתת את הדעת גם על הצעת שר התחבורה לגבי היעד של המפציצים.

שר הדואר א. רימלט:

אני מתנגד בכל תוקף להצעה של הפסקה חד-צדדית של ההפצצות שלנו בתעלת סואץ. אנו נאבד במו ידינו את כל האפקט שעדיין לא הצטבר, של כל הפעולות האלה, גם המדיניות וגם הצבאיות. אני חושב שאחד הגורמים - ואולי אני טועה - לתגובה האמריקאית למכתב הזה היא התדרדרות יוקרתו של נאצר והתדרדרות

מעמדה של רוסיה במצרים. בין אם מסתייגים מזה ובין אם אינם מסתייגים מזה - הם נהנים מזה. זה בקו המדיניות הגלובאלית שלהם.

אני מציע שנצמצם את הפעולות, לפחות באותו קצב שעשינו זאת היום. אני מציע לעצמנו שלא ניתן למטה הכללי וגם לא לשר הבטחון, קצב של פעמיים בשבוע. אל נכנס כלל לענין הזה.

שר התיירות מ. קול:

הוא עצמו הציע זאת.

שר הבטחון מ. דיין:

לא הצעתי זאת כתכנית. אמרתי מה אנו יכולים

לעשות.

שר הדואר א. רימלט:

אם יש ספק בהכרעה הכלכלית של הדבר הזה - ואיש עוד איננו יודע אם הנשיא ייענה בחיוב אם לאו - דומני, שהמשך מצב ההתדרדרות של הפרסטיז'ה של נאצר, אשר פירושה התדרדרות הפרסטיז'ה של הרוסים באיזור - דומני שהמשך מצב זה יכול להשפיע, אולי, על מתן הכרעה חיובית. אבל מי יודע, איש איננו יכול לקבוע זאת.

באשר להגדרת ראש הממשלה בענין נכונותנו להקפיד על הפסקת האש אם הצד השני יעשה זאת - אני לא רואה בזה לא רושם אדיר, כפי שסגן ראש הממשלה אמר, וגם לא סכנה. בעצם, זוהי חזרה על דברים שכבר נאמרו בעבר.

הייתי מתנגד למסירת ידיעה למצרים, או למציאת מתווך לענין הזה, על מנת שיודיע לנאצר, אם כי הוא יפסיק את האש... וכו'. אני מתנגד לכך משום שאנו נותנים לו נשק תעמולתי. הוא יראה בכך נצחון תעמולתי עצום.

אבל אם אנו מחליטים על כך שראש הממשלה תמסור הודעה, הייתי מסייג אותה ביחס לעיתוי. ניתן קודם כל לחיל-האוויר לסיים לפעול, לא היום וגם לא מחר. שנית, בניגוד לדעתו של שר הבטחון - אל נחכה להכרעה האמריקאית. יכול מאוד להיות שנשיא ארצות הברית לא יוכל הפעם לאשר את מתן הנשק, אלא בהסתר, כי העתונות כבר הדליפה מה הוא עומד להחליט. הוא יכול ללוות זאת בפניה לשני הצדדים לשמור על הפסקת אש וכו'. ואז אנו רק נענים לפניה. לכן אני אומר: ביחס לעיתוי - לא בסוף החודש, אבל לתת לחיל האוויר לעשות איזה דבר.

ביחס לתעלת הע'ור, אנו יכולים להגיד לאמריקאים: אם תעבור תקופה מסויימת ולא תהיינה הפגזות והפצצות מצד ירדן, וגם לא תהיינה חדירות חבלנים, אנו נהיה מוכנים לשקול את הענין הזה, אבל בשום פנים ואופן לא לתת להם עכשיו תשובה חיובית.

שר הדתות ז. ורהפטיג:

משום שאני בעד הצעותיו של שר הבטחון, אני גם בעד הצעות שר החוץ ושר הפנים. אם נקבל את הצעות שר הבטחון, זאת אומרת, שבפברואר תהיה איזו שהיא אסקלציה, או יותר נכון, יהיה המשך של אותה אסקלציה, אבל במרץ תהיה אסקלציה יותר גדולה. שר הבטחון אמר שבמרץ נדון מחדש, לאחר שנקבל את התשובה החיובית, ואז כנראה - כך אני משער - נחזור למהלך הרגיל.

היות ואנו הולכים לקראת הדבר הזה, נדמה לי שעלינו להכין את דעת הקהל העולמית לקראת זה, לקראת מה שאנו הולכים לעשות. כמו כן, להכין את דעת הקהל לכך, שזהו המצב, אנו נצטרך לנהל מלחמת התשה על מנת להתיש את כוחותיהם של המצרים, ונצטרך לעשות זאת וזאת. משום כך, יש להכין את

דעת הקהל העולמית לכך. זאת אומרת, לומר: אדרבא, הפסקת אש - בבקשה, אבל הפסקת אש אמיתית. אם הפסקת האש לא תהיה אמיתית - נלך הלאה והלאה. לכן, אנו צריכים לדעתי לעשות את האתגרת הזאת ולומר: מוכיחים אותנו על הפרת הפסקת האש - אדרבא, בבקשה, שתהיה הפסקת אש אמיתית.

לגבי ההודעה על כך - לא מספיק שנאמרים כאן נאום, אלא צריכה להיות איזו שהיא דרמטיזציה של ההודעה הזאת. אם תהיה דרמטיזציה של ההודעה הזאת - אפשר לחשוב האם לעשות זאת על ידי שליח או ללא שליח אבל בצורה פומבית, אבל מכל מקום, צריך שיהיה איזה שהוא משפט דרמטי אשר יפנה תשומת לב העולם לכך שאנו מוכנים גם עכשיו להפסקת אש אמיתית. אם לא תהיה הפסקת אש אמיתית - אנו מקבלים את כל התכנית שהציע שר הבטחון.

אני רוצה להתייחס להצעת השר לנדאו, שבמקרה זה הם ייאחזו בתכנית רוג'רס. החשש הזה קיים בין כה וכה. אם נחליש אותם מאוד, קיים חשש שהם ייאחזו בתכנית רוג'רס. ואיננו יודעים מתי חשש זה גדול יותר - האם הוא גדול יותר כאשר נותנים להם מכות חזקות יותר, או כאשר תהיה הפסקת אש והם יחשבו שהם יכולים בינתיים לחזק את הקו וגם אנו נוכל לחזק את הקו שלנו. יתכן שאז נדחה את העניין הזה של דיון על תכנית רוג'רס. בכל אופן, את הבעיה של תכנית רוג'רס יש לשקול אצלנו בקשר עם ההחלטה הזאת.

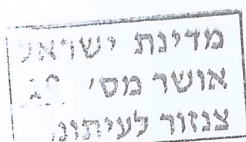
ועוד הערה בענין תעלת הע'ור. אין זאת הפעם הראשונה שאנו נותנים לתקן את התעלה. אני תמיד בעד מתן הרשאה לתיקון התעלה, על מנת שתהיה לנו שם מטרה אזורית. אנו צריכים שיתנהלו שם גם חיים אזרחיים. אם הם יתקנו את התעלה, נוכל לשוב להרוס אותה. אני חושב שזה ענין שאנו תמיד יכולים לגמור אותו בזול. מה גם, שעל ידי כך אנו עושים טובה לאמריקאים. לכן, אני מציע לאפשר להם לתקן את התעלה. אם יעברו מספר שבועות ונראה כי הם אינם שומעים לנו, נוכל שוב פעם לפגוע בתעלה.

ראש הממשלה ג. מאיר:

אני מאוד מצטער על כך שיכול להוצר הרושם כאילו יש חילוקי דעות בענין רצוננו להפסקת אש. עובדה היא שהציטוטים של דברי באו כתוצאה מ"אום שולדיק". אחרי חודשים רבים הסכמתי להופיע בתכנית רדיו "שאלות מן האולפן". ישב לפני יהודי חי, ישראלי, לא בשם נאצר ולא בשם ניכסון, והוא שאל מה ששאל. בין השאר, שאל על ההפצצות בעומק, האם פעולה זו מקרבת את השלום או אינה מקרבת את השלום. אמרתי לו דבר די שבלוני: אדרבא, תהיה הפסקת אש - נקיים אותה גם מצידנו. זאת אנו רוצים. אנו רוצים שלום, אבל עד השלום תהיה הפסקת אש. ברגע שתהיה הפסקת אש בצד השני - תהיה הפסקת אש גם מצידנו. דבר זה היה לפני המכתב של קוסיגין. הדברים שאמרתי קיבלו תפוצה תוך כדי הזמן של חילופי האיגרות.

אני קצת נפגעת כאשר השר רימלט אמר שמה שאני אומרת לא עושה רושם אדיר. אני לא רואה בזה כל סיבה לוויכוח. במה אני כן רואה סכנה ולמה אני מתנגדת: -

אני באמת בעד הפסקת אש. אני נגד משא ומתן על הפסקת אש. זהו ההבדל. לו הייתי נאצר, לו הייתי מוכה והייתי מחפשת לי איזה דרך של כבוד והצלחה - הנה, הדבר הזה נפל לי לא משגמים אלא מידי ישראל, דרך בול או דרך מישור אחר, אשר בא ואומר: הישראלים אומרים: אם אתה תפסיק את האש - גם הם יפסיקו אותה. לו הייתי במקומו, הייתי אומרת: אם כך, יפה הדבר, אבל אני רוצה לזכות בשתי ציפורים. קודם כל, הפסקת האש נחוצה לי. שנית, אני רוצה להעמיד את הישראלים במצב שהם יאמרו "לא", ואז מה עלול להיות המצב? אני נאצר, אומר לבול: בבקשה, אם הישראלים עומדים במקום ועומדים על הפסקת האש - זאת אומרת, שאני נכנע. (ואני מצטטת כאן דברים שאמר כבר פעמים רבות) אם הם רוצים הפסקת אש - המינימום שאני מוכן להסכים לו הוא, אם אני אשמע מפייהם הודעה מפורשת כי הם מקבלים את החלטת מועצת הבטחון מה-22 בנובמבר 1967. זה המינימום. וכאן בהצעת אגב, לו היינו עולים על המוקש של איזה מדינה פלשתינאית, היינו מתווכחים גם על

1947.

את זאת איני רוצה. אינני רוצה שום משא ומתן על הפסקת אש. הפסקת אש - שתהיה באמת הפסקת אש. בזאת אני רוצה. ואני אומרת זאת, עם כל הסכנות שהם שם יתקנו כמה דברים, כי ברור שהוא לא ישב בחיבוק ידים. אבל משא ומתן, שיעמיד לנו תנאים, כדי שאנו נימצא אז בדפנסיבה - מדוע איננו מקבלים את התנאים שלו כדבר אידיאלי להפסקת אש - בזאת אינני רוצה.

למסור הודעה באיזה מקום מתאים, או תשובה לשאלתא, או תשובה להצעות לסדר היום, וכל מיני דברים כאלה - לכך אני מוכנה. אין כל סיבה להתנגד לכך. משהו יכול לשאול, מה הערכתנו על תשובת ניכסון. אפשר להשיב כי אחד הדברים החשובים הוא הדבר שהוא אומר בענין הפסקת האש. אפשר למצוא לכך את הדרך המתאימה. לפי דעתי, היו כבר אלפי הודעות, של שר החוץ, של שר הבטחון ושלי. הרמטכ"ל דיבר על זה רק השבוע. מי לא דיבר על כך? היתה עוד פעם כתבה על כך ב"ניו יורק טיימס". אפשר עוד פעם לדבר על זה. אין זה הורס לנו שום דבר, הלוואי שזה היה מתקבל. אבל אני מתנגדת בכל תוקף למשא ומתן על הפסקת האש. זהו ההבדל.

לשר שפירא אני רוצה לומר כי אני מתנגדת להפסקת אש ליום או ליומיים, ואסביר מדוע. לא משום שבזה תהיה הכרעה של המערכה הצבאית. אני מפחדת כי אפשר להתרגל לכך. מה יכול לקרות, שהטייסים שלנו ינוחו יום או יומיים? מגיע להם. אבל אני מפחדת שאחרים יתרגלו לזה. אם ישראל יכולה להפסיק ליום או יומיים, מדוע רק פעם אחת? ואז אנו נכנסים פעם נוספת לאיזה מצב שבנקודה מסוימת נצטרך להגיד "לא". אני מודה ומתוודה, אני מפחדת כל הזמן כיצד עלינו ללכת בין טיפות הגשם, כיצד להגיד לאמריקאים "לא", על מה שהכרחי להגיד "לא", וכיצד לא למתוח את החבל ולא לקלקל את היחסים אתם. וזה לא משום שזאת המולדת הקודמת שלי. כי אחרי זה - לא כלום. אחרי אמריקה, לצערי הרב, לא כלום. אחרי אמריקה יש שוב פומפידו ווילסון. "הנחת" שאנו מקבלים מהם - ואינני משווה אותם - ידועה, אבל גם מוויילסון ישנה הסתייגות גדולה מאוד. הוא לא דומה לניכסון, לעתה עתה. היות ואינני רוצה סתם לחפש לי אפשרויות להגיד "לא" לאמריקאים ואינני רוצה להראות להם אצבע - ודבר זה אפשרי - אינני רוצה גם בזה.

בנוגע לתעלת הע'ור - אני מציעה שמישהו יגיד לבארבור: מי כמוך יודע את המצב. אני כבר לא מדברת על זה שהוא שולח מישהו אחר, כי אמר כבר פעם שהוא בענין זה לא ידבר אתנו יותר.

שר החוץ א. אבן:

הבקשה היא שקבוצת מהנדסים תבוא לבדוק. זאת

הבקשה המיידית.

ראש הממשלה ג. מאיר:

למרות שבארבור לא פנה, אני מציעה שתהיה שיחה עם בארבור. באותה שיחה יש להגיד לו בכל הידידות: אתם מבקשים זאת - היינו רוצים מאוד לעשות זאת, איננו אומרים לכם "לא", אבל תן לו אפשרות להוכיח את עצמו, תן לו להגיע לכך שבמשך שבועיים לא תהיינה חמישים תקריות אלא רק חמש תקריות. ואינני מזלזלת, חס וחלילה, בכך שהמשקים אינם מופגזים. זה דבר עצום, אבל כלפי האמריקאים יש תקריות. תן לו להוכיח את עצמו כי הנה אין תקריות, אפילו אם זה לא יהיה באופן אבסולוטי.

שר הבטחון מ. דיין:

הוא אמר בעצמו שהוא רוצה לעשות ריאורגניזציה. אפשר לשאול אותו האם הוא עשה כבר את הריאורגניזציה הזאת.

ראש הממשלה ג. מאיר:

היו כבר הזדמנויות שאמרנו להם "לא". אני לא אומרת להגיד להם "לא" גם עכשיו. אתם מבקשים - בבקשה, אנו בהחלט מוכנים לשקול זאת, אבל למען ה', תן לו אפשרות להוכיח את עצמו. יוכיח את עצמו - נלך לקראתכם.

אני בעד זה שנקבל מחדש - למרות שלפני איזה זמן קיבלנו כבר הערכה, אבל לא יזיק לקבל זאת פעם שניה - הערכה של אמ"ן ואנשי בטחון מה פירוש ההתערבות הסובייטית. אבל אני מסכנת את נפשי ואומרת: זה לא מוצא חן בעיני. ואני אומרת זאת מבלי לדעת אם הגוי הזה יסתובב כאן בצורה אקטיבית או לא יסתובב כאן. אבל אני בטוחה - גם כן ללא ידיעה - שאחרי שראש אמ"ן יאמר לנו שאין להבהל מזה - יכול מאוד להיות שאין להבהל מזה, אבל בוודאי נגיע למסקנה: מוטב לי בלי זה.

שר התחבורה ע. ויצמן:

יותר טוב איום איטלקי, זה בטוח.

ראש הממשלה ג. מאיר:

אני בעד זה שנשמע פעם הערכה שכזאת. אם זה יהיה טוב, בכל זאת נשאר בחיים, אבל אני מציעה לא לזלזל בזאת. אני, למשל, לא הייתי רוצה כי אפילו על אותם מטוסים המצויים היום במצרים ישבו טייסים רוסיים. מן מתנדבים כאלה. אני מתארת לי, גם כן ללא ידיעה, אבל עזר יודע זאת טוב ממני, כי לא יכול להיות ספק שטייס רוסי טוב יותר מטייס מצרי.

שר התחבורה ע. ויצמן:

קשה להיות טייס יותר גרוע מטייס מצרי.

ראש הממשלה ג. מאיר:

גם זה כבר מספיק לי. למה לי לבקש טייסים יותר טובים? יבואו - יבואו, אינני רוצה אותם, אבל לא לזלזל בזה - לא.

אני מוכרחה להגן על ניכסון ולומר, כי לעת עתה הוא היה בסדר. אם הוא יתן לנו את הפנטומים, הסקיהוקים ועזרה כלכלית - זה גם כן מספיק לי.

אני לא חושבת שהדיון הזה צריך להגמר בהחלטות.

לפי דעתי, אין על מה להחליט.

השר ו. שם-טוב:

האם הסיכום שנתקבל מדבר על הודעה בכנסת?

ראש הממשלה ג. מאיר:

לא תהיה הודעה בכנסת. אמרתי שאני מוכנה - ואיני רואה בזה שום דבר מהפכני - להגיד עוד פעם, בהזדמנות נאותה, את אותם דברים שאמרנו כבר עשרות ומאות פעמים.

השר ו. שם-טוב:

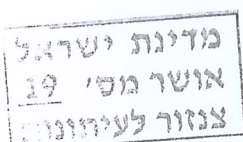
היתה הצעה שתימסר הודעה, וכי נשלח את ההודעה הזאת לאו"ם. אני חושב שזאת הצעה לסיכום.

ראש הממשלה ג. מאיר:

אני נגד דבר מיוחד. גם או-טאנט בשיחה עם ריפעי או מישחו מצרי יכול להעמיד שם תנאים. רק לידיעתכם, הפניה של 28 המשפחות הגרוזיניות עדיין לא הופצה בין אנשי האו"ם, כפי שביקשנו. אינני רוצה לחשוך באו-טאנט, חס וחלילה, אבל לגמרי ברור כי דבר זה נעשה על פי לחץ ערבי.

שר השיכון ז. שרף:

או סובייטי.

ראש הממשלה ג. מאיר:

או שניהם יחד. על כל פנים, אני מוכנה להעמיד את ההצעה הזאת להצבעה. אני נגד כל דרך שעלולה להביא למשא ומתן על הפסקת אש.

שר התיירות מ. קול:

לא הצענו משא ומתן.

ראש הממשלה ג. מאיר:

אני לא רוצה לקבל תנאים על הפסקת אש. אני מוכנה ללכת בכל דרך אפשרית, להודיע עוד פעם בצורה הכי חגיגית את הדברים האלה. אני מתנגדת להצעה - להעביר זאת על ידי שליח וגם לשליחת הדברים לאו-טאנט, כי על ידי זה הוא נהפך לשליח, ואז נכניס עצמנו למשא ומתן על הפסקת אש. נאצר יעמיד לנו תנאים, באילו תנאים הוא מוכן להספיק את האש ובאילו תנאים איננו מוכן להפסיק את האש. אבל אם אני צריכה להצביע - אני מוכנה להעמיד זאת להצבעה.

שר הבטחון מ. דיין:

אני גם כן הייתי ער לבעיות וביקשתי, לכן, לראות את הנוסח, שאני מסכים לו, אותו נוסח שבהזדמנות שתמצאי לנכון, תקראי אותו.

מזכיר הממשלה מ. ארנון:

בנקודה זאת נאמר: כי נמשיך להדגיש את נכונותנו, מבלי להכנס למשא ומתן על כך.

ראש הממשלה ג. מאיר:

חשבתי קודם שדבר זה היה ברור. מה פירוש הדבר - משא ומתן על הפסקת אש, או לשלוח על ידי שליח הודעה לנאצר שישראל ביקשה לומר לו כך וכך וכך? אמרתי קודם, כי במקרה כזה, המינימום שנאצר צריך לעשות הוא זה: הוא צריך להגיד: יפה מאוד, אני דורש שהם יודיעו בפומבי, בצורה אבסולוטית, שהם מקבלים את החלטת מועצת הבטחון מה-22 בנובמבר.

השר י. ברזילי:

הודענו דבר כזה.

ראש הממשלה ג. מאיר:

קראתי שאתם אומרים שהודענו, אבל יש פרוטוקול על מה שהודענו.

שר התיירות מ. קול:

אחרי מלחמת ששת הימים לא היתה החלטה על 22 בנובמבר.

ראש הממשלה ג. מאיר:

מה זה נוגע למה שאני אומרת? עכשיו עומדת החלטה נובמבר?

אינני רוצה כל תנאים להפסקת האש. יכול להיות שיהיה איזה תנאי שנגיד "כן" - אני אומרת, כי אני אגיד "לא". אתם חושבים שנאצר יכול להגיד: כן, אדרבא, גם אני אפסיק את האש? אתה היית עושה זאת לו היית במקומו? אני הייתי עושה זאת לו הייתי במקומו? אם הוא ירצה בכלל לחשוב על זה, הוא מוכרח לדרוש איזה שהוא פיצוי כדי שהוא לא יופיע כנכנע.

אומר לכם עוד איזה דבר. נניח שהם יודיעו כי אחרי הנסיגה הם מוכנים לשלום. ישנם חברים סביב השולחן הזה שמוכנים להגיד זאת, אבל עובדה היא שעמדת הממשלה במשך כל הזמן - לא בניגוד למה שאנו נעשה - היא כזאת, שאיננו מוכנים להגיד זאת. לפי דעתי, תהיה זו נאיביות ממדרגה עליונה לחשוב שנאצר יכול להגיד. הפסקת אש - הביטוי עד עכשיו לא ידעתי שהישראלים

מדינת ישראל
אשר מסי' 19
צנזור לעיתונות

מוכנים להפסקת אש... יכול להיות שהכל עורבא פרח. הוא יכול לומר: ילכו להם לעזאזל, ובזה גמרנו את כל העניין. אבל יש אולי סיכוי, אחד למיליון, שהוא באמת ייאחז בזה, כי רע לו, כי מר לו, אבל אני מקווה שיש לו מספיק שכל - ולא נחוץ לכך הרבה שכל - כדי להשיב בשלילה. או אומר זאת אחרת: נניח שהוא איננו רוצה בהפסקת האש - הוא גם כן צריך לשמור קצת על התדמית שלו, ואז הוא ימציא כל מיני תנאים שהישראלים יצטרכו להגיד לו "לא". למה לי להגיד לו "לא"? תהרגו אותי, אינני מבינה למה זה נחוץ לנו. מאימתי תלינו תקווה באיזה קש שאיננו אפילו קש? אבל אם אתם רוצים להעמיד זאת להצבעה, בבקשה.

השר ו. שם טוב:

אני שומע את הדיון. שמעתי כמה שרים אשר הודיעו מפורשות כי הם מחייבים את המשך ההפצצות, כפי שהציע זאת שר הבטחון, עם כל הלאוים שהציע. האקט המדיני האומר שמדינת ישראל מעוניינת בהפסקת אש ללא משא ומתן - האקט הזה הוא ההודעה המפורשת שתמסר בכנסת ואשר תישלח לאו"ם. על ידי כך נדע שעשינו זאת. אני מציע להעמיד זאת להצבעה.

שר הבטחון מ. דיין:

אני מציע שהחלטה שלנו תאמר: ראש הממשלה, תודיע בפומבי, בהזדמנות שתראה בעיניה כנאותה לכך, שישראל מוכנה כבעבר לקיים בקפדנות את הסכם הפסקת האש, על בסיס של הדדיות.

השר ו. שם טוב:

יש עכשיו הצעה לסדר היום. גברתי יכולה לענות

להצעה לסדר היום.

שר הבטחון מ. דיין:

אם היא מוכנה להודיע זאת מחר - תודיע זאת מחר.

ראש הממשלה ג. מאיר:

אני מתנגדת לסיפא - לא על ידי שליח ולא על ידי שליחה לאו"ם. אני לא מתנגדת לכך שתקוע יחשוב שזהו מאורע כל כך חשוב שהוא יכנס מסיבת עיתונאים ויאמר: הביטו כמה אנו נחמדים...

שר החוץ א. אבן:

הנוהל הוא, שכל ממשלה רשאית לרשום החלטותיה

כמסמך של או"ם.

ראש הממשלה ג. מאיר:

מתי עשינו זאת?

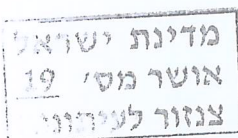
שר החוץ א. אבן:

עשינו זאת בכל ההודעות שלנו על מועצת הבטחון. הכוונה היא לא לשלוח את זה כמסמך אלא לפרסם זאת. ראש הממשלה מסרה בכנסת את ההודעה הבאה - פול סטופ.

שר הבטחון מ. דיין:

ההצעה אומרת, שברגע שהיא תמצא לנכון, היא תחזור

על הפסקה הזאת.

ראש הממשלה ג. מאיר:

אין צורך להצביע על זה שתמסר הודעה בזמן מתאים. לא אגיד מחר: יש לי הודעה, משום שיצחקו לנו. אבל יש למסור הודעה, בזמן מתאים, על ענין הפסקת האש. יש להציב על דבר אחד - האם עושים עם ההודעה הזאת דבר נוסף, דיפלומטי, או על ידי שליחה לאו"ם או על ידי שליח. אני לא יודעת על דרך אחרת, נוספת, מה שעשינו בעבר, כאשר הכרזנו את ההכרזות שלנו.

שר התיירות מ. קול:

אולי תסכימי שהודעה תשלח לכל הממשלות ולכל

הפרלמנטים?

ראש הממשלה ג. מאיר:

יצחקו לנו. כולם מחכים שנגיד שאנו מקבלים את תכנית רוג'רס. כולם מחכים שנעשה איזו ג'סטא לקראת שלום. מציעים כאן לעשות דבר כאילו אנשים אף פעם לא קראו את הדברים. מה צריך לחשוב איש רציני באיזו ממשלה? הם שולחים לי זאת, פרוש הדבר שעד כה לא היה כך.

שר התיירות מ. קול:

בזמן שאנו משליכים את הפצצות, אנו עושים גם

מתקפת שלום.

השר י. ברזילי:

אני מציע להשאיר זאת לשיקול דעת ראש הממשלה ושר

החוץ.

ראש הממשלה ג. מאיר:

את כל הדעת שלי כבר שקלתי. למה לי סתם להשלוח

חברים? אין לי יותר דעת.

שר האוצר פ. ספיר:

אני לא מציע להצביע. אני חושב שאנו יכולים להסתפק בשלב זה בדברי ראש הממשלה, שאמרה, שתימצא לנכון האם לפרסם זאת, או שר החוץ או אפילו תקוע, במסיבת עיתונאים שיקיים, יאמר את הדברים.

ראש הממשלה ג. מאיר:

אני לא אוהבת להשאיר דברים לא ברורים. אני חושבת שתקוע יהיה מגוחך אם יעשה זאת.

שר החוץ א. אבן:

מקובל שכל הודעה מדינית של הממשלה אנו מנצלים

את זכותנו ומדפיסים זאת שם.

ראש הממשלה ג. מאיר:

אין דרך טובה יותר לגמור ויכוח שמתנהל חצי שעה

מאשר על ידי הצבעה.

שר המשפטים י. ש. שפירא:

אני חושב שקשה להצביע. מה שאומר שר החוץ - הוא איננו אומר לעשות מההודעה שלך מנוף למשא ומתן, אלא הוא אומר שההודעה שלך תתפרסם על ידי משרד החוץ בדרך שימצא לנכון.

ראש הממשלה ג. מאיר:

הוא לא אומר זאת.

שר החוץ א. אבן:

אחת מדרכי הפרסום - כל פעם שאני מודיע הודעה מדינית, אנו דואגים לכך שהיא תפורסם כמסמך של או"ם, באמצעות ההסברה שלהם.

ראש הממשלה ג. מאיר:

אני רוצה לדעת אם אני מקופחת. אני הודעתי לא פעם שאנו מוכנים להפסקת אש, הודעתי שאנו רוצים בשלום. אני רוצה לדעת אם זה נשלח כמסמך מדיני.

שר החוץ א. אבן:

ההודעה בכנסת - כן. לגבי דברים הנאמרים ב"תשובות מן האולפן" איננו עושים זאת. זה רק ענין של חגיגות המעמד.

ראש הממשלה ג. מאיר:

העובדה שחברים עומדים על זה מעידה שזה עד היום אף פעם לא הוצע. כל אחד מאתנו עשה הודעות. אף פעם לא שאלתי במשרד החוץ כיצד הם מטפלים בהודעות שלי. העובדה שזה הובא, מעידה על כך שהפעם דורשים איזה דבר שלא היה עד עכשיו. אינני מבינה מדוע צריכים לטשטש זאת?

שר המשפטים י. ש. שפירא:

האם לדבר הזה יכולה להיות אחיזה לאיזה משא ומתן בינלאומי, על ידי זה שההודעה נרשמת?

שר החוץ א. אבן:

לא. אין זה אומר שהדבר מתפרסם ב"ניו-יורק טיימס", אלא אתה מבטיח שזה מסמך שאפשר להתייחס לו.

שר הפיתוח ח. לנדאו:

מה שמוצע כאן, שראש הממשלה תמצא הזדמנות נאותה כדי לחזור על הכרזה ברורה לחלוטין שנמסרה ואשר שמענו לה כבר הדים. הנסיון הראה שהדרך הזאת, מבחינה מעשית, הרבה יותר טובה. היא גם מונעת סכנה מסויימת של הגשת דוקומנט כזה במקום מסויים. כי עם כל הכבוד, מישו שהוא יכול להרים את הדוקומנט הזה ולנסות לגלגלו בצורה שיש בה סכנה מבחינתנו. אינני רוצה שנעלה על דרך של סכנה כלשהי בנקודה זאת. ניתן את המטרה - של עצם ההכרזה, מבלי להכנס להסתבכויות כלשהן.

שר הסעד י. בורג:

אנו חיים ב"אלטנויילנד", ואין זאת אומרת שדברים שהם ישנים אנו צריכים להכריז אותם מחדש. אני חושב שראש הממשלה צודקת. אם לא נצביע על הצעת שם-טוב, ישאר איזה משקע. מישו יכול לומר מחר: אילו היינו מצביעים, הייתי מביע דעתי בצורה זאת או בצורה אחרת. אם אנו היום מחליטים על תוספת צעדים פוליטיים שיכולים להיות בפרסום בדרך זאת או בדרך אחרת - ואינני

רוצה להכנס לוויכוח אם זה יהיה בפרסום של או"ם או באמצעות ראשי ממשלות - השאלה העקרונית, היסודית היא, שאיננו צריכים בתוכנו לעבור על הענין. הוויכוח היה די ממצה והשאלה נצטמצמה כרגע על ידי ההודעה של שם-טוב. מה שמציע השר דייך, זה דבר לוגי - לא צריכים להחליט על כך כאן, כרגע, אלא ראש הממשלה, כאשר תהיה בדעה שטוב לחזור על אותם דברים, בצורה זו או אחרת, תעשה זאת. בשביל זה היא מקבלת משכורת - לדעת מתי המומנט הטוב ביותר לחזור על הדברים. לכן, על הסיכום של דייך אין צורך לסכם. אני מציע שראש הממשלה תעמיד את ההצעה להצבעה בלי ויכוחים נוספים.

השר י. גלילי:

נראה לי שצילום של המצב שהיה בישיבה הזאת הוא פשוט. היו הצעות על שליחת שליח לנאצר או על דרך אחרת, אשר תציג את ההודעה שלנו בענין נכונותנו להפסיק את האש על בסיס של הדדיות לדין ודברים פוליטי. הצעה זו נדחתה על ידי רוב החברים שבאו לכלל ביטוי. ביחוד בשם לב לכך שראש הממשלה העלתה את החשש, שאני מגדיר אותו כך - שאנו יכולים לחזק את סימן השאלה הפוליטי היורדי על עצם המובן של הפסקת האש אשר הם חתרו אליו. עכשיו אנו יכולים לזמן על עצמנו מצב שיתחילו לבדוק מה זו הפסקת אש, במה זה מותנה, באיזה תנאים זה מותנה. דבר זה עכשיו הינו מסוכן, כי לזה יש הרבה נושאים ונותנים, לא רק הערבים אלא גם המעצמות.

ראש הממשלה ג. מאיר:

כפי שזה בא לידי ביטוי באיגרת של ניקסון. יש תמימות דעים בענין זה בינינו לבינם. אני צריכה עכשיו שהסטייט-דפרטמנט יתחיל לחטט בזה?

השר י. גלילי:

אני חושב שתמימות הדעים מן הצד האמריקאי מותנית בקבלת החלטת מועצת הבטחון.

אני מציע אחת משתיים אלה: או שהשרים שם-טוב וברזילי ינסחו הצעה, ונצביע עליה, או שנקבל את ההודעה של ראש הממשלה, שהיא תמצא הזדמנות נאותה להביע שוב ברכים את נכונותה של ישראל להפסקת האש על בסיס של הדדיות. נקודה.

השר ו. שם-טוב:

אני מציע שההודעה אשר ראש הממשלה תודיע אותה בהזדמנות נאותה בכנסת, לפי נוסח שר הבטחון, תישלח על ידי שר החוץ כמסמך של הכנסת.

שר האוצר פ. ספיר:

אני מציע להסתפק בהצעה השניה של השר גלילי.

השר י. ברזילי:

אני מוותר על הצבעה. למשרד החוץ יש רשות לגבי כל הודעה - לנהוג לגביה כמסמך, והם ישקלו זאת גם הפעם.

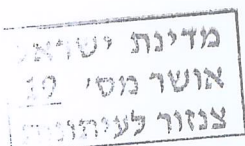
ראש הממשלה ג. מאיר:

אני בכל זאת רוצה להעמיד זאת להצבעה. איננו מצביעים על זה שאנו מודיעים על נכונותנו להפסיק את האש. איש איננו מתנגד לכך. אני מעמידה להצבעה את ענין השימוש בהודעה הזאת כדוקומנט שישלח או לאו"ם או לממשלות בכל צורה אחרת.

(בעד ההצעה - 2 קולות).

שר הבטחון מ. דייך:

אין זה מונע להשתמש בזה לצורכי הסברה.

מ ח ל י ט י ם :

א. הממשלה רועמת לפנייה את הודעת שר הבטחון בדבר המשך התקפות חיל-האוויר בעומק מצרים, כולל הסייגים שהועלו על ידי השר - עד לדיון מחודש בתחילת חודש מרץ.

ב. ראש הממשלה תודיע בפומבי, בהזדמנות שתראה בעיניה כנאותה לכך, כי ישראל מוכנה, כבעבר, לקיים בקפדנות את הסכם הפסקת האש על בסיס של הדדיות.

ג. נשיב, בשלב זה, בשלילה על הפנייה האמריקנית בענין תעלת הע'ור, בתוספת כי נדון מחדש בכך לאחר שהירדנים יוכיחו הלכה למעשה כי הם מתכוונים ומסוגלים להפסיק את התקריות בקו הפסקת האש.

שר הפיתוח ח. לנדאו:

כדי לחסום את האפשרות של הוצאת הדיון הזה לעתונות מחר, אני מציע להכריז על ישיבה זאת כעל ישיבה של ועדת השרים לענייני בטחון. זה דיון רציני ועדין מאוד שכדאי אולי למנוע את הדלפתו.

ראש הממשלה ג. מאיר:

היות ובוויכוח הזה נשמעו והתערבבו כל הזמן גם עניינים בטחוניים, אני בהחלט מקבלת את ההצעה שנראה ישיבה זו כשיבת ועדת שרים לענייני בטחון.

בענין הכורדים, אני יכולה להודיע לך שאין שלום

ואין הסכם.

הרמטכ"ל ח. בר לב:

ואני יכול להודיע לך כי בענין אילת אין הזנחה.

342. העתירה בבית-הדין הגבוה לצדק בקשר להגשת הצעת התיקון לחוק השבות, תש"ל-1970

שר המשפטים י. ש. שפירא:

ד"ר ארנסט ברגמן, מי שקיבל את פסק הדין בענין מימון הבחירות, הגיש הבוקר בקשה לבית המשפט העליון, כבית משפט גבוה לצדק, נגד הממשלה, כדי שהממשלה תופיע ותראה סיבה מדוע היא לא תמנע מלהגיש הצעת חוק לכנסת. יתרה מזאת, הוא ביקש צו ביניים שעד שיתברר הענין, הממשלה תצווה לא להגיש את החוק.

הבקשה הוגשה לשופט חיים כהן והוא העביר את זה לנשיא כדי שישבו וידונו על זה שלושה שופטים. הנקודה הזאת חשובה, מפני שבדרך כלל, לפי החוק, לתת צו ביניים יכול שופט אחד. אם הוא נוטה לסירוב, הוא מבקש להרכיב הרכב של שלושה שופטים ואז השלושה יכולים לסרב או לתת.

לא הייתי דורש לכנס את ישיבת הממשלה כדי למסור אינפורמציה כזאת, אבל אי-אפשר ללכת הביתה מבלי שאספר לכם זאת. צריך עכשיו ללכת למשרד ולעבוד קצת. עוד לא נקבע המועד לברור.

ראש הממשלה ג. מאיר:

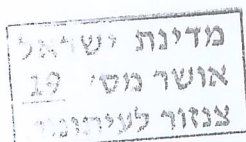
הם צריכים לדעת אם הם עובדים מחר במשקים או לא.

השר י. ברזילי:

אל תזלזלו בזה.

השר ו. שם טוב:

יש עוד משקים, לא רק שלנו.

השר י. ברזילי:

טוב שזה איכפת לאנשים.

ראש הממשלה ג. מאיר:

זה בוודאי איכפת לאנשים.

הישיבה ננעלת